

Jens Brinch og Kjeld Schmidt: Revolution og kontrarevolution i Danmark

Den danske strejkebevægelse 1969-1970 og modtrækkene mod den

Den strejkebevægelse, der så småt startede i sommeren 1969 og toppede i september-oktober og i januar-februar, og som nu er ebbet ud, er et deprimerende godt eksempel på, hvorledes sociale konflikter, som truer det senkapitalistiske samfunds hårfint afbalancerede og yderst ømtålelige system, »kanaliseres« og dermed gøres ufarlige, *pacificeres*. Den er altså kort sagt et eksempel på de specifikt senkapitalistiske former for revolution og kontrarevolution. Ved hjælp af det ene (»progressivt« camouflerede) modtræk efter det andet lykkedes det den korporative stats faglige system, fagforsteningen at absorbere utilfredsheden og bevare kontrollen over arbejderne. Arbejderne står nu desorienterede og frustrerede – mens bureaukratierne kværner videre. Kun ved konsekvent selvtægt og altså ubønhørlig kamp mod hele fagforsteningen kan arbejderne befri sig fra denne flok røvrederne – eller med et tilsyneladende mere høvisk udtryk: sykofanter – og myndiggøre sig. Dårlige erfaringer er altid dyre. Der er derfor al for god grund til at tage grundigt ved lære af, hvad der er sket det sidste års tid. Det følgende er et beskedent forsøg på at uddrage denne lære for således at forhindre, at arbejderne igen . . . nå ja, røvrendes.

Enhver, der har øjne, og som ikke af brutale og betrængte interesser forhindres i at bruge dem, kan se, at den danske fagbevægelse er forstenet. Forklaringerne herpå er imidlertid lige så elendige som mangfoldige: »forræderi«, »viljen til magt«, »bureaukratisering«, »reformisme«, »passivitet fra medlemmernes side«, »arbejderklassens integration«, osv. Man udskifter ét ord med et andet og tror så at have *forklaret* fænomenet. Men kun en *historisk* fremstilling kan forklare fænomenet. Det er dog ikke her stedet at forsøge en grundig historisk fremstilling, men en skitse til en sådan forklaring er dog på sin plads. Derfor dette indledende historiske sidespring.

»Sålænge kapitalen er svag, søger den efter krykkerne fra forgangne produktionsmåder eller produktionsmåder, den selv har fortrængt. Så snart den føler sig stærk, kaster den krykkerne bort og bevæger sig i overensstemmelse med sine egne love« (d.v.s. den frie konkurrence, herunder også arbejdernes indbyrdes konkurrence). »Såsnart den begynder at føle og vide sig selv som en skranke for udviklingen, tager den tilflugt til former, der, idet de synes at fuldende kapitalens herredømme gennem tæmning af den frie konkurrence, samtidig er forkynderen af opløsningen af kapitalens herredømme og af den på kapitalen baserede produktionsmåde.«¹

I den periode, hvor kapitalen bevægede sig i overensstemmelse med sine egne love, den frie konkurrences epoke, *højkapitalismen*, opstod de faglige sammenslutninger – *koalitionerne* – som arbejdernes spontane forsøg på at overvinde eller i det mindste begrænse den indbyrdes konkurrence.

»Proletariatet gennemgår forskellige udviklingstrin. Dets kamp mod bourgeoisie begynder med selve dets eksistens. I begyndelsen kæmper de enkelte proletarer, så arbejderne på en fabrik, dernæst arbejderne inden for et fag på et bestemt sted mod den enkelte fabrikant, der direkte udbytter dem. [. . .] På dette trin er arbejderne en masse, som er spredt ud over hele landet og splittet af indbyrdes konkurrence [. . .] Arbejderne begynder med at danne sammenslutninger mod bourgeois'erne; de finder sammen for at forsvare arbejdslønnen. De stifter selv varige sammenslutninger for at have proviant under lejlighedsvisse rebellioner. Enkelte steder bryder kampen ud i oprør. Undertiden sejrer arbejderne, men kun forbigående. Det egentlige resultat af deres kamp er ikke den umiddelbare sejr, men det, at arbejdernes samling griber mere og mere om sig.«²

Denne udvikling blev forsøgt bremset gennem koalitionsforbud. Med en blinde sikkerhed følte borgerskabet, at der med eksistensen af disse koalitioner ville blive slået en breche i kapitalens netop etablerede, uindskrænkede herredømme. Men selv om borgerskabet kunne sætte statsmagten ind mod arbejdernes overgreb på »arbejdets frihed«, lod den historiske udvikling sig ikke bremse: i 1825 ophævedes koalitionsforbudet i England, i 1860'erne i Tyskland og så fremdeles. Ja, ikke nok med det: mens koalitionerne i begyndelsen blot blev *toleret*, blev »koalitionsfriheden« efterhånden juridisk funderet.

Under senkapitalismen slår denne koalitionsfrihed imidlertid om til *koalitionstvang*.

Kapitalens iboende lovmæssigheder bringer den til at føle og vide sig selv som en skranke for udviklingen. Den frie konkurrence tvinger ubønhørligt de enkelte kapitalier til at øge produktiviteten gennem investeringer i maskiner etc., hvad der indebærer et tendentielt fald i profittaten. Dette betyder øget monopolisering og kriser af mere og mere alvorlig karakter, for til slut at ende i en permanent krisetilstand. Og det var netop, hvad der skete med verdenskrisen, der brød ud den »sorte fredag« i 1929. Hvis ikke der blev *gjort noget*, ville kapitalismens dage være talte, for slet ikke at tale om, hvad der ville ske, hvis der kom endnu en krise af denne størrelsesorden. Den frie konkurrence blev tæmnet. Den kapitalistiske produktion stræber bestandigt efter at overvinde sine iboende skranker, men den kommer altid fra asken i ilden, den »overvinder dem kun med midler, der sætter disse skranker for den på ny og i langt større målestok.«³ – Verdenskrisen blev aldrig overvundet, sådan at forstå, at det nok lykkedes at overvinde krisens *fremtrædelsesformer* (massearbejdsløsheden etc.), men de til grund liggende årsager blev ikke ophævet; kapitalens skranker kunne ikke længere overvindes af kapitalens iboende lovmæssigheder, men kun af hjælp »udefra«, fra *staten*, der v.h.a. forskellige økonomiske metoder skaber muligheder for fortsat og stadig mere omfattende kapitalakkumulation. Disse økonomiske midler blev først udviklet i Det Tredie Rige og blev under verdenskrigen taget i brug af samtlige krigsførende og besatte stater. Men en forudsætning for denne nye funktion er, at staten har kontrol med, hvad der foregår på arbejdsmarkedet.

¹ Karl Marx: *Kritik af den politiske økonomi, grundrids* [1857–1858]; København 1970, pp. 288–289.

² Karl Marx og Friedrich Engels: *Det kommunistiske partis manifest* (1848); i idem: *Udvalgte skrifter*, København 1952, bd. I, pp. 34–35.

³ Karl Marx: *Das Kapital*, bd. 3, [1864–1865]; i Marx/Engels: *Werke*, Berlin 1956–1968, bd. 25, p. 260.

»Man kan ikke lave en Planøkonomi, hvor man regulerer og kontrollerer alle Faktorer, undtagen Arbejds-lønnen. Det kan let blive Historien om Misteltenen og Balders Død om igen.«⁴

Det var i det fascistiske Italien, de mest radikale metoder til bekæmpelse af arbejdskampe blev udviklet, nemlig korporationer omfattende såvel arbejdere som arbejdsgivere – og totalt forbud mod arbejdskampe. – I denne forstand er den fascistiske stat »en moderne stat« (Korsch). Men samtidig var den fascistiske stat den historisk specifikke form, hvori overgangen fra finanskapitalens til monopolkapitalens herredømme, d.v.s. overgangen til *senkapitalismen*, foregik i lande, der var kommet for sent ind på verdensmarkedet og for langt tilbage i køen, da der blev uddelt kolonier, og som derfor måtte forsøge på *med vold* at skaffe sig Lebensraum. Den fascistiske stat er således ikke *den* moderne stat, men den korporative stats første manifestation. Den form for korporativ stat, der har sejret, bekæmper arbejdskampe på en mindre voldsom, men derfor også mere effektiv måde, nemlig v.h.a. arbejdsret, statsligt anerkendte fagforeninger med repræsentationsmonopol, almentforbindtlige kollektivt aftaler, lejlighedsvis statsindgreb (dvs. en ikke-institutionaliseret tvungen voldgift), gensidig forståelse mellem staten og organisationerne (som mere præcist er integreret i staten), etc.

Metoderne kan variere fra land til land, fra tid til anden, men ét er sikkert, og det er, at proletariats historiske selvvirksomhed praktisk talt er blevet kriminaliseret, og at koalitionerne er blevet integreret i den korporative stat (mens de revolutionære fagforeninger, som ikke ville under åget, blev kvalt).

»Fagforeningerne er ganske enkelt blevet reaktionære, fordi de markedsforhold, under hvilke de virker, ikke længere er progressive samfundsmæssige forhold, men regressive«; deres integration er »kun et udtryk for, at en smuldrende markedsøkonomis institutioner, der er blevet overflødige, fortsat består«⁵ og *ikke* et udtryk for, at modsætningen mellem arbejde og kapital skulle være blevet ophævet!

Vi vil ikke gå i enkeltheder om, hvorledes denne forsteningsproces er foregået i de forskellige lande, thi det er ikke vort emne, men vi vil derimod og i overensstemmelse med emnet kort skitsere, hvorledes processen er forløbet i Danmark.

Fagforsteningen

Den danske fagbevægelse opstod som en erstatning for laugene, da disse i 1862 blev afskaffet. Det var de tidligere laugsmæssigt organiserede, faglærte arbejdere, der startede den danske fagbevægelse; dvs. at den blev startet af arbejdere, som drømte om og havde en reel mulighed for at blive *selvstændige*, dvs. blive mestre. Dette sammenholdt med den danske industris langsomme udvikling – den begyndte først at blive udviklet efter 1870 og udvikledes i et snegleagtigt tempo⁶ – forklarer, hvorfor det blev håndværkernes lidet proletariske, men i bund og grund *småborgerlige* erfaringsverden, der kom til at bestemme den danske arbejderbevægelses ideologi. Den mere eller mindre (mest mindre) revolutionære retorik var og blev importeret, påtaget. Bevægelsen kom aldrig ud over småborgerskabets horisont. Endemålet *var* intet, bevægelsen alt. Nok talte man om noget i retning af en socialistisk revolution, men man mente i virkeligheden etableringen af »folkestaten«, hvor »almenvellet« holder »særinteresserne« i ave, og hvor der er en systematisk indsat for hele tiden at hjælpe de svageste. Så tidligt som i 1881 kunne Hørup således med rette konstatere, at den »naturlige udvikling [?] har ført med sig, at [arbejderne] efterhånden har fundet deres plads i det almindelige demokrati, hvor de holder en post yderst til venstre med visse særlige arbejderspørgsmål i deres program.«⁷

Som følge af Danmarks tilbageståenhed blev den korporative stat her en realitet, *før* den blev økonomisk nødvendig, før kapitalen begyndte at føle og vide sig selv som en skranke for udviklingen.

For det første på grund af arbejderbevægelsens småborgerlige begrænsninger. Oprindeligt er Socialdemokratiet en alliance mellem proletariatet og småborgerskabet, hvor proletariats sociale krav er blevet berøvet deres revolutionære brod og har fået en demokratisk fernis, og hvor småborgerskabets demokratiske fordringer er blevet berøvet deres rent politiske brod og har fået en socialistisk fernis. Demokraten, »som repræsenterer småborgerskabet – altså en *overgangsklasse*, i hvilken to klassers interesser samtidig afstumper hinanden –, indbilder sig at være hævet over alle klassemodsatninger«. Selv om *socialdemo-*

⁴ J. O. Krag og P. Gersmann: *Krigsøkonomi og Efterkrigsproblemer*, København 1944, p. 225.

⁵ Paul Mattick: *Kritik an Herbert Marcuse*, Frankfurt/M 1969, p. 57.

⁶ I 1897 var der 3,5 arbejdere pr. virksomhed, i 1948 stadig kun 5,8 (idag over 10).

⁷ Viggo Hørup: *Med mund og pen*, København 1959, p. 31.

kraten har taget »visse særlige arbejderspørgsmål« på programmet, ændrer det ikke det væsentlige: at socialdemokraten aldrig overskrider småborgernes erfaringshorisont.

»Socialdemokratiets særprægede karakter består i, at det kræver demokratisk-republikanske institutioner, ikke som middel til at ophæve begge de to yderpunkter, kapital og lønarbejde, men for at afsvække modsætningen mellem dem og forvandle den til harmoni. Hvor forskellige forholdsregler, der end foreslås for at opnå dette, hvilke mere eller mindre revolutionære forestillinger disse bestræbelser end udstafferer sig med, indholdet bliver det samme. Dette indhold er en ændring af samfundet ad demokratisk vej, men en ændring inden for småborgerskabets grænser.«⁸

For det andet – og dette er et resultat af den danske arbejderbevægelses nævnte småborgerlige begrænsninger – indebar det såkaldte Septemberforlig (1899), der var resultatet af en lang, meget hård og af arbejderne tabt arbejdskamp, at arbejderne fik til opgave at *opretholde ro og orden* mod at blive anerkendt som forhandlingsberettiget. Allerede i 1910 bliver dette system yderligere udbygget med Den Faste Voldgiftsret, der fik til opgave at lette fagforeningernes arbejde med at holde arbejderne i ro *mellem* overenskomstforhandlingerne,⁹ og Forligsinstitutionen, der fik til opgave at holde arbejderne i ro *under* overenskomstforhandlingerne.

Da den korporative stat i og med verdenskrisen, der brød ud i 1929, blev en økonomisk nødvendighed, var rammerne der allerede. De skulle blot udfyldes. Og det blev de. I Danmark var Socialdemokratiet – i kraft af sin småborgerlige ideologi – prædisponeret til at forestå omstillingen fra Kræfternes Frie Spil til »det stærke samfund«, dvs. *den korporative stat* og være denne stats bærende parti, mens det i Tyskland og Italien var de fascistiske bevægelser, i USA *newdeal*-bevægelsen etc., der – med større eller mindre held – forestod omstillingen. Resultaterne herhjemme har været formidable. Den danske stat er en af de mest avancerede korporative stater og andre lande har meget at lære.

»De rige erfaringer, som er indhøstet, er af største betydning for alle, der har at gøre med arbejderspørgs-

mål: regering, industri og arbejdere, som søger efter nye ideer og nye fremgangsmåder til bevarelse af arbejdsfreden.« »Hvis der er noget land, som på fredelig vis kan bilægge de sociale konflikter, der opstår ved industrialiseringen, med ligelig hensyntagen til den enkelte borgers velfærd, hvad enten han er arbejder, landmand eller forretningsmand, da er det Danmark.«¹⁰

Småpamperskabet

Hele denne udvikling henimod, hvad de svenske socialdemokrater jublende kalder »det stærke samfund«, har betydet, at fagbevægelsen, som gamle Engels betegnede som »proletariatets egentlige klasseorganisation«, er blevet *en del af den korporative stat og følgelig* baserer sin magt på undersåtternes serielle afmagt. Dette gælder ikke kun for »topledelsen«; det gælder for organisationen som helhed. Selv »fagbevægelsens ryggrad«: *tillidsmandsinstitutionen* har antaget denne funktion; den er den korporative stats sidste skanse:

»Det er tillidsmandens *pligt* såvel over for sin organisation som over for arbejdsgiveren *at gøre sit bedste for at vedligeholde og fremme et roligt og godt samarbejde* på arbejdsstedet. Tillidsmanden fungerer *i øvrigt* som talsmand for de arbejdere, han er valgt iblandt, og kan som sådan over for virksomheden forelægge forslag, henstillinger og klager fra arbejderne.«¹¹

Tillidsmandsinstitutionen er den del af den korporative stat, der befinder sig i den mest udsatte position: ansigt til ansigt med medlemmerne, arbejderne. Jo mere utilfredse og »urolige«, medlemmerne er, desto vanskeligere har tillidsmanden det, thi jo større bliver modsætningen mellem de regler, han er pisket til at overholde for at bevare sin magt (og hvad dermed følger af »privilegier«) og medlemmernes forventninger; hvis denne utilfredshed ovenikøbet ikke kan afhjælpes inden for rammerne af den korporative stat, ja, så er den helt gal! Dette faglige system er nok i stand til at justere lønninger, skabe »trivsel«, etc., især hvis der er øretæver i luften, men da det selv beror på arbejderne unyndiggørelse, kan arbejderne ikke myndiggøre sig ved hjælp af dette system; man bliver ikke myndig, så længe man er tvunget ud i den serielle afmagt, men kun ved at afskaffe sig selv som serie til fordel for en gruppe (som straks rejser sig mod auto-

⁸ Karl Marx: *Louis Bonapartes attende brumaire* (1853); i *Udvalgte skrifter*, bd. I, pp. 267–271.

⁹ »Den omstændighed, at bøder idømt enkelte arbejdere ofte fremskaffes ved fradrag i ugelønnen, har bevirket, at arbejderne nærer stor respekt for domstolen og har i mange henseender lettet arbejdet for fagforeningslederne, som skal sørge for overholdelsen af overenskomsterne«, siger den *begejstrede* Walter Galenson i sit fremragende værk *Om Arbejder og arbejds-giver i Danmark* (1952); København 1955, p. 17.

¹⁰ Walter Galenson: op. cit., pp. 13, 402.

¹¹ *Jernindustriens tillidsmandsregler*, § 2, stk. 1–2.

riteten eller i alle tilfælde gør den virkningsløs).¹²

Begynder arbejderne at protestere mod umyndiggørelsen, er tillidsmændene i en umulig situation; deres interesser forhindrer dem i at forstå, hvad utilfredsheden drejer sig om; de vil fortolke den som værende partikulær: utilfredshed med lønnen, »trivslsen« etc., dvs. en form for utilfredshed, som den korporative stat til en vis grad er i stand til at afbøde.

Herved opstår der modsætninger inden for fagforsteningen: modsætninger mellem tillidsmænd og afdelinger, mellem afdelinger og forbund, mellem forbund og LO, mellem LO og Socialdemokratiet. Tillidsmændene – og hvis der er larm: pampere på halvlederplan – vil kræve: »organisationerne må med«; de vil henvise til, hvor vanskeligt det er for dem at bevare ro i rækkerne; det er »umuligt at bremse for utilfredsheden«, vil de sige, og de vil kræve, at der optages lønforhandlinger osv. Sker dette ikke, fralægger de sig ansvaret for, hvad der videre kan ske.

Disse modsætninger inden for fagforsteningen manifesterer sig polariseret mellem småpamperskabet og storpamperskabet, repræsenteret »politisk« af hhv. DKP og Socialdemokratiet.

Som den korporative stats bærende parti er Socialdemokratiet umiddelbart forpligtet på at udvise »samfundsmæssige hensyn«. Dette indebærer visse indre modsætninger, for det er jo stadigvæk sådan, at størstedelen af småpamperne er socialdemokrater, de være sig nok så frustrerede. Forklaringen på denne massebasis må bl.a. hentes i den kendsgerning, at kontrollen ved rekrutteringen til toppamperskabet er effektiv, og at man altså ligeså godt kan have partibogen i orden på forhånd, hvis man gør sig håb om advancement. (Hertil kommer, at det er toppamperskabet, der kontrollerer tillidsmandsuddannelsen). Men hvorom alting er: alt dette betyder, at modsætningerne i fagforsteningen også manifesterer sig inden for Socialdemokratiet, især når utilfredsheden ikke er til at bremse. Derfor kan man i sådanne for organisationerne så alvorlige tider da også finde kommunistiske, folkesocialistiske, socialdemokratiske og partiløse småpampere i alliancen *mod* toppen og regering og »arbejdsgivernes nej-politik«.

Nok er Socialdemokratiet den korporative stats bærende parti, men det ville være ilde stedt

uden »snylterne« på venstrefløjen: SF og DKP. DKP er småpamperskabets »politiske« repræsentant par excellence. Ikke sådan at forstå, at det er dette lags egoistiske interesser, DKP vil sætte igennem; det tror tværtimod, at dette småpamperskabs *særlige* interesser er arbejderbevægelsens almene interesser. Småpamperen er en lus mellem to negle, som indbilder sig at være hævet over modsætningerne mellem arbejderne og den korporative stats højere lag, og som indbilder sig at inkarnere Helhedens interesser. Blot må man ikke forestille sig, at kommunisterne allesammen er småpampere i fagforsteningen. De kan, hvad deres dannelse og deres individuelle stilling angår, være himmelvidt fjernet fra dem. Det, der gør kommunisterne til repræsentanter for småpamperskabet, er, at de aldrig i deres tankeverden kommer ud over de grænser, som småpamperen aldrig i livet kommer ud over, at de derfor teoretisk drives mod de samme opgaver og løsninger, som denne i praksis drives mod af sin materielle interesse og samfundsmæssige stilling.

På grund af sine hjertebånd østover har DKP ikke kunnet varetage denne repræsentative opgave til idel tilfredshed blandt småpamperskabet. Derfor blev SF dannet, men på grund af disse hjertebåndes fravær kunne SF ikke *forblive* småpamperskabets repræsentant: under de herostratisk berømte »arbejderflertal« kom SF »under åget« af de »samfundsmæssige hensyn«, ethvert ansvarligt parti i den korporative stat må udvise. SF gled »opad« eller »til højre«, om man vil. SF avancerede fra fronttjeneste til stabstjeneste i den korporative stat og begyndte at få støtte fra Centralorganisationen af Metalarbejdere, hvad DKP aldrig kommer til at opleve. Kun i kraft af hjertebåndene er DKP i stand til at forblive småpamperskabets parti. Derimod er SF lovmæssigt havnet i en situation, hvor det er overflødigt. Men lad det ligge, dette parti, lad det rådne i fred.

Strejkebevægelsernes teori

Den kunstige højkonjunktur, som den korporative stat har til opgave at opretholde (bl.a. ved hjælp af de i Det Tredie Rige udviklede økonomiske midler) har betydet, at den med lønarbejdet uløseligt forbundne autoritære ledelsesform i merværdifabrikkerne geråder i en krise; ledelsens bedste pisk: fyresedlen mister ikke så lidt

¹² Cf. Jean-Paul Sartre: *Politiske skrifter*, Oslo 1967, pp. 138–147.

af sin magt, og et »dårligt arbejdsklima« manifesterer sig som »hurtig afvandring af arbejdskraften«. Denne *almindelige autoritetskrise*¹³ bliver akut i den »højproduktive« (dvs. teknisk avancerede) sektor, hvor den med kapitalens herredømme uløseligt forbundne autoritære ledelsesform er *teknisk skadelig*, og hvor autonome kooperations- og kommunikationsformer følgelig er nødvendige. Det er denne almindelige og sine steder akutte autoritetskrise, der bestemmer den proletariske bevægelses motivationsstruktur under senkapitalistiske forhold.

Denne autoritetskrise er kun det »subjektive« udtryk for, at de kapitalistiske produktionsforhold er slået om til en hemske for udviklingen af de samfundsmæssige produktivkræfter. Den er altså kun *et andet udtryk* for det samme forhold, som på den for den kapitalistiske produktionsmåde karakteristiske og fatale fetichistiske måde manifesterer sig i Verdenskrisen 1929ff, nemlig at kapitalen er en skranke for udviklingen af produktivkræfterne, d.v.s. for den frie og universelle udvikling af individets reale og ideelle sociale relationer.

Kapitalismen har altså under senkapitalismen mistet sin legitimitet, eller mere præcist: *senkapitalismens eneste legitimationsgrundlag er den proletariske bevægelses mangelfuldt udviklede subjektive betingelser* (teori, organisation etc); i kraft af den proletariske bevægelses uudviklethed, i kraft af, at den ikke har kunnet udvikle de til sit nye indhold adækvate former, kan senkapitalismen »legitimere« sig ved hjælp af surrogattilfredsstillelser: at den kan sikre madroen og tandsmørret fungerer som pseudo-legitimation.

Under den tidlige kapitalisme og under højkapitalismen »var lønnen substratet af interesse modsætningen mellem arbejdsgivere og arbejdere«. ¹⁴ Lønkonflikter er (selvsagt) den dag i dag et væsentligt aspekt ved interesse modsætningen mellem kapital og lønarbejde, men *substratet* af denne modsætning er ikke længere lønnen, men den almindelige autoritetskrise i merværdifabrikkerne og i de institutioner, hvor arbejdskraften produceres. Men i kraft af den proletariske bevægelses mangelfuldt udviklede subjektive betingelser manifesterer dette nye indhold af bevægelsen, dens nye motivationsstruktur sig ikke

umiddelbart, men kun formidlet og forvrænget: lønnen har antaget en *symbolkarakter*.

»Lønkrav, klager og vrøvl over lønreguleringer udsiger visselig noget om betalingens objektive betydning for lønarbejderen. Men samtidig har de symbolske karakter. Som intet andet aspekt af det industrielle arbejde egner lønnen sig til at være vehikel for fremførelse af utilfredshed af enhver art.«¹⁵

Følgelig må man snarere betragte utilfredshed med lønnen som et udtryk for en mere generel utilfredshed. Eller sagt på en anden måde: lønnen skal kompensere for den umyndiggørelse, som for hver dag mister sin legitimitet, men som den *enkelt* proletar ikke ser nogen mulighed for at besejre effektivt.

At senkapitalismen således kun har et negativt defineret legitimationsgrundlag, gør den meget sårbar over for sociale konflikter.

Indtræffer der – eventuelt som følge af en af den tiltagende automation forårsaget recession (dvs. en »afmatning« til forskel fra en krise) – en stagnation i den almindelige stigning i levestandard eller måske endog et fald i levestandard, mister senkapitalismen denne sin eneste legitimation. Intet andet end fagforsteningen og andre af den korporative stats ordenshåndhævende instanser forhindrer så arbejderne i at gå til modangreb, når der sker overgreb, som tidligere måske ville have givet anledning til kompenserende lønkrav: når »rationaliseringer« øger tempoet til det vanvittige – med mavesår og kredsløbssygdomme til følge; når skifteholdsarbejde gør arbejderne til heltidsslaver, hvis »privatliv« også er direkte underkastet det ubønhørlige krav om kapitalakkumulation; når larmen øges til over 120 decibel; når luften forpestes og sikkerhedshensyn tilsidesættes af profithensyn; når arbejdskammerater fyres af politiske grunde; når ledelsen og fagforeningen træffer aftaler hen over hovedet på arbejderne. Den kompensation, der hidtil har fået arbejderne til at bide ydmygelserne i sig – madroen og tandsmørret –, er ikke længere garanteret eller måske endog reduceret. Derfor ryger arbejdsfreden sig en tur. Derfor kommer strejker om konkrete og lokale konflikter i bølger, der omfatter hele kontinentet.

Over for sådanne sociale konflikter har senkapitalismen kun ét *effektivt* våben: *den præventive kontrarevolution*, som forhindrer, at den pro-

¹³ Der dog ikke er mere almindelig, end at den ikke forekommer i industris mest arkaiske sektorer i det sorte Jylland.

¹⁴ Ludwieg von Friedburg: *Soziologie des Betriebsklimas*, Frankfurt/M 1963, p. 50.

¹⁵ *Ibid.*, p. 49.

letariske bevægelse udvikler sig selvstændigt, frembringer nye former.

De strejkebevægelser, vi har været vidne til i Vesteuropa siden 1967 og i Danmark siden 1969, og som har sat fagforsteningerne i alarmberedskab, har været af den her udviklede art. Og de modtræk, der (midlertidigt?) fik kvalt dem, har været af den art, vi har kaldt præventiv kontrarevolution.

Bristede illusioner

Undersøger man den danske strejkebevægelse nærmere, vil man se, at den oven for skitserede teori holder, og at det er noget vrøvl, når *Land og Folk* den 17. september 1969 skriver, at »den dybere årsag til den begyndende strejkebølge i Danmark [er] utilfredshed mod lønforholdene«.

Der er et gran af sandhed i *Land og Folk's* tese: Af tabel 36 i Det Økonomiske Råd's *Indkomststatistik* fra 1968 fremgår det, at der siden 1966 er sket et fald i den disponible realindkomst (dvs. det beløb, der fremkommer, når bruttoindkomsten reduceres for indkomstskat og korrigeres for prisstigninger, altså det beløb, der er til rådighed for den enkeltes frie forbrug):

Udviklingen i disponibel realindkomst for faglærte og ufaglærte arbejdere 1962-1967

	Faglærte (index)	Ikke-faglærte (index)
1962	100,0	100,0
1963	101,3	100,3
1964	107,7	106,6
1965	110,2	111,0
1966	111,7	112,4
1967	110,0	111,7

I sin kommentar til tabellen skriver Det Økonomiske Råd: »Fra 1967 til 1968 må man [. . .] regne med, at der er sket en yderligere nedgang i den disponible realindkomst, således at denne nu er et par procenter lavere end i 1966«. ¹⁶

At faldet i den disponible realindkomst til en vis grad skyldes en stigning i det »offentlige konsum«, er i denne forbindelse underordnet; for den enkelte arbejder betyder faldet *en reduktion af det umiddelbare konsum*: et øget »kollektivt« forbrug

af svenske jetjagere 0.1. kan ikke kompensere for de daglige overgreb på arbejdspladsen! En udvikelse af det »offentlige konsum« vil blot sige, at omfanget af de statslige tjenesteydelser, som den enkelte statsborger er tvunget til at forbruge, er blevet øget, og at (in casu) arbejdskraftens reproduktionsomkostninger altså er blevet større.

Vi ser således, at der op til overneskomstsituationen 1968-1969 var sket et fald i de danske arbejderes *frie konsum*. Det lykkedes ikke ved overenskomstforhandlingerne at få krattet andet end lidt håndøre hjem.

Ikke desto mindre: søndag den 9. marts 1969 – dagen efter at forligsmanden havde fremsat sit mæglingforslag – opfordrede Thomas Nielsen »uden vaklen« arbejderne til at gå ind for forslaget: »På det lønmæssige område har vi nået *forbedringer større end nogen sinde tidligere*, idet vi har fået gennemført en generel forhøjelse af samtlige tidlønninger i det første år med 25 øre pr. time, og i det andet år 15 øre pr. time . . .« osv. ¹⁷ Kun absolutte tal!

Ikke så meget som ét eneste ord om den disponible realindkomst! Svindel! – Det gjaldt jo om at sikre arbejdsfreden og undgå en storkonflikt, som meget let ville have kunnet udvikle sig til franske tilstande. ¹⁸

Det lykkedes da også for fagforsteningen at få halet overenskomsten i land, men ikke uden besvær: stemmedeltagelsen var faldet fra 49,6% i 1967 til 48,7%; kun 24% af de arbejdere, der kunne have stemt, stemte »ja«, mens 17% af dem stemte »nej«. Antallet af »ja«-stemmer var faldet, mens antallet af »nej«-stemmer var steget. Det vil med andre ord sige, at kun 24% af arbejderne kunne betragte overenskomsten som legitim, som *deres* overenskomst. Og en del af disse 24% må vel også tilskrives frygt for udfaldet af en storkonflikt i LO-regi og simpel manipulation (løgnen om det rekordgode mæglingforslag), altså ikke stemmer, der repræsenterer en sikker og loyal basis for LO's pladshunds funktion. Hvorom alting er: overenskomsten var forudbestemt til ikke at skabe rolige og stabile arbejdsforhold, som det hedder. Der gik da heller ikke ret lang tid fra vedtagelsen den 25. marts, før begivenhederne så småt begyndte at tage fart.

Langt den overvejende del af strejkerne fandt sted i de sektorer, der ligger løn- og beskæftigelsesmæssigt lunest, og hvor den teknisk

¹⁷ *Løn og Virke*, nr. 5/1969, p. 94.

¹⁸ Som det fremgår af lederen i *Løn og Virke* nr. 21/1968, p. 407, opfordrede LO allerede før de egentlige forhandlinger den stygge borgerlige regering til en 'helhedsløsning' . . . med majrevolten i tydelig erindring.

¹⁶ Det økonomiske Råd: *Indkomststatistik* 1968, København 1968, pp. 62-63.

mest avancerede del af den danske industri befinder sig: i jern- og metalindustrien. Her var der i de første 10 måneder af 1969 107 strejker, heraf 65 i løbet af tre måneder, mens der i hele 1968 kun var 71 strejker; derimod har Dansk Arbejdsmandsog Specialarbejderforbund (DASF) »snarere haft færre ulovlige arbejdsnedlæggelser end normalt.«¹⁹ Dette tyder på, at det ikke er *forarmelse*, der har motiveret strejkerne, men netop den specifikt senkapitalistiske autoritetskrise. Denne tolkning underbygges af det faktum, at *alle* de nævnte 107 strejker har været »ulovlige«, og at der *ingen* »lovlige« strejker har været i perioden – dette inden for et område, hvor overenskomsten giver ret til forhandling i overenskomstperioden, omend reglerne er meget intrikate og ikke ligefrem *myndiggør* arbejderne.²⁰ Hvorfor? Fordi strejkerens indhold har været *umyndiggørelse!* At strejker, der *umiddelbart* og *udtrykkeligt* retter sig imod overgreb etc., ikke kan føres med de lovlige midler, er klart. Hvor stor en del af strejkerne, der har været af denne kategori, vides ikke. Men af avisernes referat at dømme, er der tale om en væsentlig del. Men hvad med lønstrejkerne? Hvorfor har ingen af dem været lovlige? Fordi strejkerne drejer sig om andet og mere end løn. »Genstanden for industrielle konflikter er på ingen måde identisk med årsagerne til dem«, siger den borgerlige tyske sociolog Ralf Dahrendorf.²¹ Vi har oven for udviklet, hvorledes lønkrav fungerer som vehikel for en mere generel, men uformuleret utilfredshed. At den utilfredshed lønkravene repræsenterer, ikke går på lønnen som sådan, men på *umyndiggørelsen* overhovedet. forklarer, hvorfor *ingen* af de nævnte 107 strejker var lovlige, og hvorfor der *ingen* lovlige strejker var i perioden! Menneske pas på, natten er dybere end dagen tænkte!

Optakten og det første modtræk

Den danske strejkebevægelse havde under hele sit forløb noget sporadisk over sig – i modsætning til sine udenlandske og langt mere massive paralleller. Det er derfor umuligt at udnævne en enkelt strejke til at være starten

på den danske strejkebevægelse. Men den 1350 mands stærke strejke i SAS's tekniske tjeneste i Kastrup, som startede kl. 9,40 onsdag den 28. maj 1969, er ikke til at komme uden om. Ugen før havde der været en kort arbejdsnedlæggelse på 1½ time i protest mod en aftale, der skulle være blevet indgået mellem tillidsmændene og ledelsen; fællestillidsmanden har dog senere benægtet eksistensen af en sådan aftale, men det er jo ikke særlig betryggende, for når der kun skal et rygte til, før arbejdet er nedlagt, er forholdet mellem arbejder og tillidsmænd ikke just *intimt*. At der igen udbrød strejke var forårsaget af oplysninger om, at SAS's administrerende direktør ville få en kvart million kr. i pension, når han trådte tilbage; de strejkende krævede lønforhøjelser. Altså: der var i begge tilfælde tale om en protest mod at blive behandlet som andenrangsmennesker; mod det slag i ansigtet det er, når direktøren skal have en kvart million, mens arbejderne skal lave et helvedes hus for at få et par øre mere i timen; mod det slag i ansigtet det er, når ledelse og tillidsmænd egenmægtigt laver aftaler i sager, som er af vital betydning for arbejderne.

Samtlige niveauer i fagforsteningen erklærede selvfølgelig strejken »ulovlig« og pålagde de strejkende at genoptage arbejdet, hvad de dog var et par meget kostbare dage om.

Lønkamp? Vrøvl!

Denne strejke var som anført ikke noget isoleret fænomen. Og at AIC²² har indberettet om stigende utilfredshed, fremgår af Thomas Nielsens udtalelse til *Kristeligt Dagblad* den 4. juni: »Jeg tør ikke længere garantere for roen på arbejdspladserne og viger ikke tilbage for at sige, at regeringen laver numre med os«. Det viste sig rigtigt nok, at Thomas Nielsen & Co. ikke formåede at opretholde »roen på arbejdspladserne«. Men han gjorde, hvad han kunne, for som han udtrykte det ved samme lejlighed: »Jeg ved, at ro på arbejdspladsen er en afgørende forudsætning for en stabil og stigende produktion«. At påvise, at det er pure løgn, hvad Thomas Nielsen her siger, vil føre for vidt; lad os nøjes med at påpege, at man i den præventive kontrarevolutions teorier, i *ledelsesteoriene* opererer med det hensigtsmæssige i begrænsede og kontrollable konflikter på arbejdspladsen, thi »konflikter er til stadighed en skabende kraft, der formår at løsne forstenede sociale forhold og frembringe

¹⁹ Knud Vilby i *Information* den 1.–2. november 1969.

²⁰ At det kan lade sig gøre at få lønforhøjelser, hvis man overholder reglerne og ber pænt, fremgår af eksemplet Danfoss: i efteråret 1969 fik 2.500 bonus- og akkordlønnede arbejdere i denne virksomhed en samlet årlig lønforhøjelse på 3,8 mill. kr., d.v.s. 80 øre mere i timen til de lavest lønnede og 50 øre mere i timen til de højest lønnede.

²¹ Ralf Dahrendorf: *Industrie- und Betriebssoziologie*, Berlin 1962, p. 99.

²² AIC = Arbejdernes Informations Central, d.v.s. det faglige bureaukratis CIA.

nye former»,²³ eller mindre forblømt: arbejderne tilpasning (eller »trivsel«) er ikke rentabel under senkapitalismen; for at bevare sit herredømme må kapitalen fortløbende modificere det, hvad begrænsede og kontrollable konflikter fremskynder. »Af alle produktionsinstrumenter er den største produktivkraft den revolutionære klasse selv«, siger Marx.²⁴ Denne den største af alle produktivkræfter er det, at den præventive kontrarevolution forsøger at sætte i kapitalens tjeneste. Men Thomas Nielsen, denne elendige! er under historiens niveau, han er under al kritik! Den stigende utilfredshed, Thomas Nielsen fik indberetninger om, var nok foranlediget af den økonomiske udvikling siden 1966, men som påvist ligger dens årsager dybere: i selve den fremmedgørelse, der er forbundet med lønslaveriet. Hans forsøg på at lægge skylden på den borgerlige regering, der kom til »magten« i 1968, – blot fordi de benyttede den udskrivningsprocent, det famøse »arbejderflertal« havde tænkt sig at benytte, hvis det ikke var blevet forrådt! – er altså ikke andet end et forsøg på at aflede utilfredsheden, lede den ind i kontrollable baner, pacificere den begyndende bevægelse. Også han er et udslag af den præventive kontrarevolution!

Anker Jørgensen, der ikke er så grøn og dermed så rød, som han gav udseende af, da han *før* overenskomstsituationen skreg op om generalstrejke, og som senere anbefalede arbejderne at stemme for mæglingforslaget, men ikke desto mindre (i vide kredse) går for at være ét hak bedre end Thomas Nielsen, udtalte sig dagen efter til *Ekstra Bladet* og gav her Thomas Nielsen ret i dennes jammer over den borgerlige regerings socialdemokratiske skattepolitik; også han frygter »uro på arbejdspladserne«, thi også han har noget i klemme.

Denne toppamper-manøvre kunne ikke bremse den begyndende bevægelse, men den udstak parolen for den kontrarevolutionære aktivitet, småpamperskabet iværksatte, da strejkerne i slutningen af august og begyndelsen af september for alvor tog fart.

Septemberstrejkerne og det andet modtræk: »Kamp mod regeringen«

Den 15. september stormede mellem 300 og 400 kvindelige arbejdere på Thrige-Titan i

Odense firmaets store administrationsbygning og holdt den besat i en halv time, mens de krævede at få selveste direktøren i tale for at fortælle ham, at de mente det alvorligt med deres lønkrav, og at de ikke ville finde sig i yderligere forhaling. Han var imidlertid ikke i humør til at sludre og smed egenhændigt 15 demonstranter på porten, indtil han fandt på at ringe efter næstformanden i Kvindeligt Arbejderforbunds Odense-afdeling, som kom sporenstrengs og genoprettede lov og orden.²⁵

Omend kampen ikke alle steder blev ført med så militante midler, drejede den sig overalt om det samme. Den var en protest mod den umyndiggørelse, der er uløseligt forbundet med lønarbejdet og med fagbevægelsens integration i den korporative stat; en umyndiggørelse, der manifesterer sig som »urimelige« afskedigelser; forhandlinger, der ingen vegne kommer p.g.a. fredspligten; aftaler mellem fagforening og ledelse hen over hovedet på arbejderne; osv. *Kampen er altså i sig selv arbejderne gøre sig selv myndige. Denne kamp kan andre ikke føre på deres vegne. Den kan de kun selv føre.*

Ikke desto mindre: Fredag den 5. september, midt under ét af strejkebevægelsens højdepunkter, havde *Land og Folk* en leder med overskriften: »Kamp mod regeringen«; den tilsluttede sig den opfordring til kamp mod regeringens økonomiske politik, som B & W-tillidsmændene under ledelsen af DKP'eren Ivan Hansen havde udsendt i august. Lederen sluttede således: »protesten bærer i sig kimen til en bred bevægelse, der kan samle arbejderbevægelsen – uanset politiske afskygninger«. Eller kort og godt: »Arbejderflertal, men med kommunister!«²⁶ DKP havde altså i sinde at udnytte arbejderne ganske vist ikke *formuleret*, men dog *i sig selv* revolutionære kamp mod umyndiggørelsen til at komme ind i Andedammen på Christiansborg – og helst i en regering. Det kalder vi rørenderi! Som om en regering i en korporativ stat (den være sig en »arbejderregering« eller ej, den være sig med eller uden »kommunister«) kan afhjælpe de konflikter, der er mest pinagtige, og som arbejderne i Kiruna gik i lag med på den eneste mulige måde: ved selv at tage affære og ikke overlade det til de høje herre i partier og fagbevægelse at kratte lidt almisser sammen til staklerne.

Med omtalte Ivan Hansen i spidsen og som »ordfører« masede en flok småpampere (»repræ-

²³ Dahrendorf: op. cit., p. 98.

²⁴ Karl Marx: *Das Elend der Philosophie* (1847): i *Werke*, bd. 4, p. 181.

²⁵ Cf. *Solidaritét* nr. 1 og *Ekstra Bladet* den 16. september 1969.

²⁶ DKP's parole ved valget i januar 1968 – efter 'arbejderflertallets' fald!

sentanter for mellem 30.000 og 40.000 arbejdere« – som ikke har haft ét ord at skulle have sagt) den 8. september op ad de christiansborgske trapper for at forelægge deres jammer for rigets kårne mænd: »Vi kan ikke garantere for ro på arbejdspladserne«, klagede de.²⁷ Det var den angst, arbejdernes utilfredshed havde fremkaldt hos småpamperskabet, og ikke »arbejderklassens harme over den borgerlige regerings udbytningspolitik, der var drivkraften bag mandagens mange deputationer på Christiansborg«,²⁸ og som fik drevet pamperne op ad de mange og lange trapper. Pamperne er ikke i stand til at forstå arbejdernes utilfredshed, simpelthen fordi den antaster legitimiteten af den organisation, hvis interesser de deler. Derfor fortolker de den stigende utilfredshed, som udløses af bortfaldet af kompensationen, som »arbejderklassens harme over den borgerlige regerings udbytningspolitik«; – den harme er de nemlig i stand til at stille noget op med.

Det kan således ikke undre, at det stalinistiske krapyl i Dr. Tværgade modtog meddelelsen om, at 30 mand på et lille maskinbyggeri i Vejle den 9. september havde nedlagt arbejdet i 24 timer i protest mod regeringens økonomiske politik (et enestående tilfælde!), som en gave fra himlen. Den meget betydningsfulde besættelse af Thrige-Titans administrationsbygning den 15. september blev ikke omtalt med ét ord i *Land og Folk*, »arbejdspladsernes avis«, som blot refererede, hvad kasserersken i Kvindeligt Arbejderforbund sagde om den arbejdsnedlæggelse, besættelsen skete i forbindelse med: »Efter at de kvindelige arbejdere havde fået vished for, at der omgående ville blive holdt et mæglingssmøde om problemerne, besluttede man [sic!] at genoptage arbejdet«. »Arbejdspladsernes avis« – det vil sige: småpamperskabets avis! Men den lille og ganske ubetydelige strejke i Vejle, den blev slået stort op, og den 12. september havde *Land og Folk* en leder om den med overskriften: »Strejke mod regeringen«: »De 30 maskinarbejdere i Vejle har understreget, hvad der i dag rører sig på landets arbejdspladser«, skriver *Land og Folk* i håb om, at løgneren vil blive til sandhed, og at den begyndende strejkebevægelse altså kommer under kontrol: »Vejle-arbejdernes aktion vil ikke blive en »enlig svale« i kampen mod regeringens økonomiske politik«. DKP og *Land og Folk* og hele småpamperska-

bet skulle nok gøre deres pligt. Ja, *Land og Folk* truer ovenikøbet med at »formerne for aktioner og protester vil blive stærkere« – underforstået: hvis regeringen ikke ændrer politik. Hvis aktionerne og protesterne ikke retter sig mod regeringens økonomiske politik, men mod umyndiggørelsen, skal *Land og Folk* nok undlade at omtale dem. Det kunne jo smitte.

Tredie modtræk, de afmægtige magthavere

Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien seendte den 16. september en klage til Centralorganisationen af Metalarbejdere i Danmark over de mange vilde strejker. Det var blevet for meget for dem: 65 »ulovlige« strejker i jernindustrien inden for tre måneder! 100.000 tabte arbejdstimer! Arbejdsgiverne krævede af Centralorganisationen, at den udfyldte sin funktion: opretholde lov og orden. Svaret kom prompte, i form af et spark nedad. Den 17. september udsendte Centralorganisationen en bandbulle til »de Centralorganisationen tilsluttede forbund og afdelinger«, som vi vil citere in extenso; den skal ikke glemmes:

»Vedr. den aktuelle situation på arbejdsmarkedet.

Gode venner! Foranlediget af visse tildragelser og uheldige udtalelser, som synes at have til hensigt at fremkalde uro og ulovlige arbejdsnedlæggelser inden for det jernindustrielle område i den seneste tid, vil det heroverfor være *bydende nødvendigt*, at vi inden for hele Centralorganisationens overenskomstområde over for vor medlemskreds præciserer *vor fælles interesse i, at den på demokratisk vis indgåede overenskomst fuldt ud må overholdes.*

Dette er en grundlæggende forudsætning for hele vort overenskomstforhold på samme måde, som vi må forlange, at *modparten vedstår indgåede aftaler, som til fulde sikrer, at opståede uoverensstemmelser, uanset deres karakter, må tages op til behandling gennem det fagretslige system, som er opbygget af parterne.*

Selv om ulovligheder i særlige tilfælde har sit udsping i *énsidige dispositioner* og dermed formildende omstændigheder, så udgør den lange række af arbejdsnedlæggelser, som har fundet sted i den senere periode, *en uholdbar tilstand, der bør bringes til ophør.*

Det er således påkrævet *på håndfast måde at imødegå agitation og tendenser, der sigter på at fremkalde ulovligheder og anarki*, der kan føre til ubodelig skade for vore medlemmer på længere sigt.

Vi henstiller derfor, at organisationer, som er tilsluttet Centralorganisationen, så *effektivt*, som det er muligt,

²⁷ Således gengivet i en femspaltet overskrift på forsiden af *Land og Folk* den 9. sept.

²⁸ Leder i *Land og Folk* den 10. sept.

pålægges tillidsmænd og medlemskredsen *at holde overenskomsten efterrettelig, herunder også den for overenskomsten til grund liggende fredspligt.*

I fagbevægelsens hele virkeperiode er det bevist, at det er gennem *ordnede forhold*, at det er lykkedes at skabe de bedste betingelser for vore medlemmer. *Selvtægt og ikke-parlamentariske metoder* kan føre med sig en *tilspidset situation*, hvor det givetvis kommer til at gå ud over *de svageste grupper.*

Selv om vi i øjeblikket er ude for en hård anskuel-sesundervisning, særlig af skattemæssig karakter, som den borgerlige regering gennemfører, så bør vi ikke af den grund skifte spor med hensyn til vor faglige linje vedrørende indgåede aftalers overholdelse på arbejdsmarkedet. *Det politiske er og må være en sag, der afgøres på valgdagen.*« (Sign.: Hans Rasmussen og Charles Hansen).

Dette minder om den berømte scene med Chaplin: Sammenslutningen sparker Centralorganisationen, som sparker tilsluttede forbund og afdelinger, som sparker tillidsmændene, som sparker medlemmerne. Dette er storpamperskabets ideal af en fagforstening!

Det er »bydende nødvendigt« for storpamperskabet at viderebefordre sparket fra de højere instanser for ikke at blive ruineret af en kæmpebod, der ville falde mindst ligeså prompte som Centralorganisationens viderebefordring af sparket, og for at bevare den ro i rækkerne, der er en forudsætning for deres egen magt.

Men strejkebevægelsens videre udvikling viser, at storpamperskabets spark og forbandelser ikke er den mest effektive måde at opretholde lov og orden på, og at tillidsmandsinstitutionen i sandhed er fagforsteningens rygrad. I en periode, hvor der er almindelig og udtrykt utilfredshed; en periode, hvor arbejderne forsigtigt og prøvende griber til revolutionær vold i protest mod den systemimmanente umyndiggørelse; en periode, hvor det bliver subjektivt erkendeligt, at man fortsat vil tilhøre »de svageste grupper«, hvem det altid »kommer til at gå ud over«, hvis man ikke med »selvtægt og ikke-demokratiske metoder« gør en ende på denne terror uden ende – i en sådan periode er storpamperskabet hjælpeløst. Således også denne gang. Strejkebevægelsen fortsatte tilsyneladende uanfægtet: kampen på Nilfisk mod Arbejdsrettens indblanding i arbejdstempoet; den lange strejke på Røding slagteri, osv.

Lusen mellem to negle: *småpamperskabet* var tvunget til at gå i aktion for ikke at blive mast flad. Men just den samme sociale situation, som piskede det til at *gøre noget*, forhindrede det i at forstå, hvad det var, arbejderne kæmpede for.

Og netop på grund af sin manglende forståelse af, hvad der foregik for øjnene af det, fungerede det – uden at vide eller ville det – kontrarevolutionært.

Fjerde modtræk: »Snebolden«

Det fjerde og mest alvorlige modtræk mod den begyndende strejkebevægelse blev indledt allerede den 16. oktober med et fagligt aktivmøde for medlemmer af DKP. Jørgen Jensen, der er formand for DSMF i Lyngby og formand for DKP's faglige udvalg, opfordrede på dette møde »arbejdspladserne« til at rejse krav om erstatning for prisstigningerne. Tre dage senere – søndag den 19. oktober – var der møde i Centralkomiteen i Danmarks Kommunistiske Parti; det resulterede i en udtalelse, der formulerede retningslinjerne for hvorledes strejkebevægelsen skulle kanaliseres; den skulle drejes over i *ét* krav, et krav der formulerer hele det kapitalistiske systems fundamentale modsigelser, umyndiggørelsen, håbløsheden, trøstesløsheden: kravet om en krone mere i timen.

DKP må naturligvis som elitær fortrap for arbejderklassens »objektive interesser« intervenere kraftigt i den »vilde« strejkebevægelse. Den er »vild« i kraft af, at den ikke er styret eller kontrolleret af noget bureaukrati. Kronekravet er DKP's forsøg på at komme ovenpå igen, at skabe *tillid til partiet* i brede lag og forhåbentlig en til stemmer konvertibel tillid.

»Uroen og aktiviteten på arbejdspladserne og i andre lag af befolkningen er allerede i stigning«, hedder det i en udtalelse fra CK-mødet. Og videre: »Det må umiddelbart gælde at tage sig betalt for de foretagne nedskæringer. Lønefterslæbet for i år må indhentes gennem lønforhøjelser på *mindst én krone i timen.* [. . .] Men modstødet må række *videre.* Fagbevægelsen har en *ny og ansvarsfuld rolle at spille for at sætte den nye politik igennem*, der tvinger storkapitalen til at betale.« »Fra arbejdspladser og organisationer må kravene nu fremsættes«, slutter udtalelsen.²⁹

Det er her tydeligt, at kommunisterne aldrig – hverken i deres tankeverden eller deres praksis – kommer ud over de grænser, som småpamperen aldrig i livet kommer udover. Ingen skal komme og sige til dem, at kronekravet er reformistisk; de går *videre*: organisa-

²⁹ Land og Folk den 21. oktober 1969.

tionerne må gøre noget, spille en »ansvarsfuld rolle«, dvs. tage ansvaret fra medlemmerne.

Den 22. oktober begynder *Land og Folk* at køre kraftigt på kronekravet: »I offensiv for 1 kr. mere i timen!«

»Fagbevægelsen må nu sætte sit modstød ind. Lønkrav må rejses overalt på arbejdspladser og gennem faglige organisationer. Enhver kommunist må føle sig forpligtet til at føre kravet om en krone mere i timen frem blandt sine arbejdskammerater, så der indledes en offensiv mod storkapitalen i Danmark og mod arbejdsgivernes regering.«

Og allerede den 28. kan *Land og Folk* registrere, at medlemmerne gør som beordret: 200 smede strejker på B & W iflg. *Land og Folk* for en krone mere i timen.

Den 3. november afholder Sømændenes Forbund generalforsamling; her bebuder forbundsformand Preben Møller Hansen – som også er kommunist –, at sømændene vil rejse krav om en krone mere i timen. I forbundets medlemsblad for november skriver han: »Kravet [om en krone mere i timen] er rimeligt og modsvarer lønarbejdernes forventninger«.

Dette gensidige spil mellem DKP's centrale ledelse og dets »faglige folk« (ofte ledende DKP'ere) fortsætter: den 8. november opfordrer Sømændenes Forbund LO til at slutte op om kronekravet; den 9. udsender generalforsamlingen for Skræddernes Fagforbund i København en udtalelse med krav om lønforhandlinger, og det samme gør DSMF's afd. 13, og den 27. november udsender »38 faglige tilidsmænd i København« en opfordring til det københavnske småpamperskab om at deltage i et møde den 9. december, hvor man skal samle kræfterne til at kræve erstatning for pristigninger m.v.³⁰ »Parolen er nu givet«, skriver *Land og Folk* meget rigtigt i den anledning: »Og nu må kronerne snart slippes«. »Kravet om en krone mere i timen for at opretholde reallønnen rejses allerede på mange arbejdspladser«, konstaterer »arbejdspladsernes avis« med tilfredshed.

Det var god tackling! Få dage senere – den 30. november – fører Knud Jespersen *modstødet videre*: han opfordrer i *Land og Folk* LO til at slutte op om kravet, ja, han forsøger endog

³⁰ I mødet deltog 150 småpampere; det resulterede i en udtalelse til regering og folketing, hvori det i en afsluttende passus siges, at mødet »opfordrer arbejdernes organisationer, fagforeninger, klubber på arbejdspladserne til at rejse, organisere og gennemføre kravet om øjeblikkelige lønforhøjelser. Den borgerlige regering er arbejdsgivernes regering, den har favoriseret storkapitalen. Arbejdsgiverne må nu betale erstatningen for en forkert politik«. En i sandhed *kollegial* udtalelse.

at gøre kampen på arbejdspladserne »politisk«: kun kommunister i folketinget vil være en garanti for, at en ny regering med en ny politik ikke gentager »arbejderflertallets« fejltagelser.

Svineriet er fuldbyrdet, bevægelsen røvrendt og den parlamentariske kretinisme i fuld flor. Anker Jørgensen vender kåben nok engang og siger: »vi kan ikke finde os i at købekraften formindskes for vore medlemmer, og derfor må vi [storpamperne] overveje anvendelse af andre metoder. Vi må bide fra os!«³¹

Femte modtræk: manipulativt iscenesatte strejker (I)

Kronekravet, der indtil nu i det væsentlige har haft form af udtalelser, resolutioner, overskrifter, kort sagt: *ord*, bliver nu af småpamperskabet omsat i »aktioner«: kronestrejker, manipulativt iscenesatte strejker for en krone mere i timen.

Holger Foss, der er medunderskriver af og en af initiativtagerne til de 38 småpampers modtræk, iscenesætter den første større kronestrejke: den 18. december nedlægger 1300 bryggeriarbejdere (eller hvem det nu er der gør det) arbejdet og kræver (hvem kræver?) en krone mere i timen. Dagen efter kommenterer *Land og Folk* strejken i sin leder: »Kravet om en krone mere i timen er blevet en parole, der ikke er til at komme udenom [. . .] Den [énkronen?] svarer ganske til, *hvad den enkelte føler, der er behov for i den akutte situation*«. Fordrejningen er nu total!

Denne generalprøve blev fulgt af en stadigt mere intensiv agitation for énkronen – først og fremmest i *Land og Folk*.³² Det var der også grund til, for strejken i Kiruna, Svappavaara og Malmberget havde også givet de danske arbejdere et håndgribeligt og inspirerende eksempel på, hvorledes de selv kan og må tage affære i konflikter, der er mest pinagtige, mest påtrængende.

De nordsvenske minearbejdere nøjedes ikke med at stille et isoleret lønkrav; de stillede en række krav, der allesammen drejede sig om det ene: »menneskeværd« – og det vidste og sagde de selv. De nøjedes følgelig ikke med at overlade kampen til pamperskabets forskellige

³¹ *Ekstra Bladet* den 5. december 1969.

³² Cf. artiklen herom!

niveauer. De nedsatte en strejkekomité, stillede selv kravene og kontrollerede fortløbende strejkekomiteens gøren og laden. Derfor var strejken så populær blandt de danske arbejdere; de kunne umiddelbart identificere sig med de nordsvenske minearbejdere; det var også deres kamp.

Den danske fagforstenings småpamperskab var på den. Det var nødt til at optræde »progressivt« og »militant« for at forebygge, at det »smittede«.

Mandag den 5. januar »besatte« et forhandlingsudvalg for Sømændenes Forbund et kontor i Rederiforeningen: mens medlemmerne ventede uden for i kulden (man er vel »demokratisk centralist«) satte forhandlingsdelegationen sig til at sove i direktørens sofa og stole for på den måde at fremtvinge forhandlinger om én krone mere i timen. Da politiet kom gik man pænt hjem; medlemmerne var da allerede gået hjem. På lovens grund lovene at forandre!

Vi orker ikke at gå i detaljer om, hvorledes spillet mellem DKP, *Land og Folk* og det utilfredse småpamperskab forløb videre med udtalelser, stort opsatte artikler om kronekravets succes blandt småpamperskabet, men springer frem til strejken på B & W.

Den 12. januar fik tillidsmændene på B & W, hvor solidariteten med de strejkende arbejdere i Norrland havde været ekceptionel stor, og hvor Max Møller, der repræsenterede strejkekomiteen i Danmark, med sin beretning om strejken havde sat ekstra skred i udviklingen, vedtaget, at et forhandlingsudvalg (nedsat blandt tillidsmændene) på samtlige arbejderes vegne indledte forhandlinger med værftsledelsen om en krone mere i timen. En udtalelse, der blev »vedtaget« på et frokostmøde, opfordrede til, »at der snarest tages initiativ fra Centralorganisationens side, således at den nødvendige tillid til fagbevægelsen genoprettes.« Småpamperskabet på B & W var i klemme! Tilbage til ordnede forhold og harmoni!

Mandag den 19. meddelte virksomhedens ledelse, at man ikke ville indlede disse forhandlinger. Dette blev meddelt arbejderne på et frokostmøde onsdag den 21. Forhandlingsudvalget forsøgte endnu engang at få forhandlingerne i gang, men uden resultat. I mellemtiden blev arbejderne siddende i kantinen. Ifølge et øjensvidne var der blevet drukket for mange øller til at man kunne holde urafstemning, men hvorom alting er: så blev der ikke holdt urafstemning! Ved hjælp af en dygtig dirigent, som forstod at stille de rigtige spørgsmål, »vedtog«

man derefter at gå i strejke. Flere deltagere i mødet fortæller samstemmende, at der ikke ville være blevet strejke, hvis der var blevet afholdt urafstemning – af den enkle grund, at arbejderne ikke var alt for motiveret for at kaste sig ud i en strejke for en krone mere i timen. Det var altså en strejke, der ikke ville blive udkæmpet med begejstring, men det var heller ikke pampernes mening. Hvad man kan se af *Land og Folk* den 23.; forsiden var domineret af en femspaltet overskrift: »Løfte til B & W-arbejderne om positive lønforhandlinger«; eller med andre ord: *se så at komme i arbejde igen, hunderøve!* Pamperne havde brugt arbejderne til, hvad de – pamperne! – skulle bruge dem til: de havde fået bevist deres progressivitet; kom så ikke her og sig, at tillidsmændene er mistillidsmænd; at organisationerne ikke kan varetage arbejderens interesser; at arbejderne kan klare sig uden disse organisationer. Stem I kun roligt på os, kammerater; vi vil jer det godt, ser I jo. Den nødvendige tillid til fagbevægelsen var blevet oprettet, takket være de »progressive kræfters« samlede indsats. Venstre-ekstremisternes uhyrlige påstand om, at fagbevægelsen er en fagforstening, var blevet imødegået. Arbejderne kunne gå tilbage til arbejdet.

Men den gik ikke. Om det skyldes demonstrationen mod Centralorganisationen den 22. (hvor de strejkende – på trods af, at demonstrationen fra de arrangerende småpampers side havde til formål at få storpamperne til at bringe disse ud af klemmen – i ord og gerning udtrykte deres dybeste mistillid over for Hans Rasmussen og alt, hvad han står for) vides ikke, – men ét véd vi: arbejderne på Øen ville ikke genoptage arbejdet den 23. – trods småpamperskabets ihærdige anstrengelser. Arbejderne ville ikke være brikker i det spil; de forsøgte at overtage førerskabet, at myndiggøre sig; men de fik ikke formuleret det nye indhold af kampen; de fik ikke organiseret sig i overensstemmelse hermed – hvorfor aktionen løb ud i sandet: motivationen til at gennemføre en langvarig strejke for en énkrone – under småpamperskabets ledelse – var ikke stor. Mandag den 26. blev arbejdet genoptaget.

De revolutionære arbejdere på øen var desorienterede og frustrerede; mange, som havde været skeptiske over for strejken, da den startede, og som derfor havde stemt imod eller undladt at stemme i første omgang, stemte nu for at fortsætte strejken – i protest mod manipulationen og for at være solidariske med den

strejkebevægelse, deres strejke havde udløst; andre derimod stemte for arbejdets genoptagelse, fordi strejken var manipulativt iscenesat, omend det var med tungt hjerte.

Den bevægelse, der på B & W havde manifesteret sig som indsamling af over 15.000 kr. til de strejkende minearbejdere, var bragt under kontrol. De revolutionære arbejdere på B & W var blevet pacificeret. På B & W! For denne strejke havde virket som en gnist i en krudttønde: i løbet af få dage var der strejker i gang over hele landet, hvoraf nogle ganske vist også var manipulativt iscenesat, men langt fra alle. Småpamperskabet kom fra asken i ilden. Man måtte gøre noget. Modtrækket kom med 24-timers-strejken. Men inden den kom i gang, kom der flere andre modtræk.

»En lykkebringende krone«

Lørdag den 24. januar satte Danmarks Kommunistiske Parti kronen på det beskidte værk med en leder i *Land og Folk*, som havde overskriften: »En lykkebringende krone«. Her bliver DKP's sociale funktion subjektivt erkendelig: iflg. dette parti (der påberåber sig den videnskabelige socialisme!) *kan* proletarerne blive lykkelige som proletarer, blot de får en krone (eller to eller tre . . .) mere i timen. Sjældent har DKP så tydeligt vist, at det er småpamperskabets politiske repræsentant! Lad os – for at vise, hvor langt de gamle stalinistiske bureaukrater i Dr. Tværgade og deres *arbajerlidelige* akademiske medløb samt hele banden af småpampere og småpamperaspiranter har fjernet sig fra den videnskabelige socialisme – citere gamle Karl Marx:

»ligeså lidt som bedre beklædning, ernæring, behandling og et større peculium ophæver slavens afhængighedsforhold og eksploitationen af ham, lige så lidt ophæver det *lønarbejderens* afhængighedsforhold og eksploitationen af *ham*. En stigende pris på arbejdet som følge af kapitalakkumuleringen betyder i virkeligheden kun, at omfanget og vægten af den gyldne lænke, lønarbejderen allerede har smedet sig selv, tillader at den er mindre stram.«³³

Hele den politik, der udtrykkes i overskriften »En lykkebringende krone«, og som DKP konsekvent har praktiseret i hele den i denne artikel undersøgte periode, har objektivt kun én funktion: at fastholde lønarbejderne i deres lænker og bilde dem ind, at *gyldne* lænker

er lykken. At denne funktion ikke erkendes af kommunisterne er ligegyldigt og klart: småpamperskabet *kan* ikke erkende disse lænkers eksistens og karakter, simpelthen fordi de er forudsætningen for dets egen eksistens og virksomhed. Som følge af sin sociale situation – lusen mellem arbejderne og de højere instanser – tvinges småpamperen uden at vide eller ville det til at fungere kontrarevolutionært.

Den, der påstår, at der findes ledere, måske kun få, men som hjælper os, skal have sit hoved knust mod rendestenen, til han er død. Og den, som råber op om alles lykke, på samme tid, som de bliver stikkende i angst og trøstesløshed, skal også have sit hoved knust mod rendestenen. Kun vold kan hjælpe, hvor der hersker vold. Kun arbejderne selv kan gøre arbejderne myndige.

Sjette modtræk: Andedammen den 29. januar

Den 22. januar demonstrerede de strejkende B & W-arbejdere som sagt foran Smede- og Maskinarbejderforbundets bygning i Vester Søgade; de råbte »Hængerøv!« til Hans Rasmussen og mange andre sandheder. Pludselig befandt Hans Rasmussen sig i frontlinjen; småpamperskabet havde vendt sig imod ham – for selv at komme ud af klemmen. Han kunne ikke lade som ingenting; det ville have kostet ham magten. Han kunne heller ikke gå med i småpamperskabets kronebevægelse; det ville også have kostet ham magten, da det ville betyde en overtrædelse af fredspligten. Han eneste udvej var at opfordre Socialdemokratiet til at stille lovforslag om lønforhøjelser: mens arbejderne demonstrerede neden for hans vinduer sendte han så pr. bud denne opfordring til partiet – vel vidende, at hans forslag ville blive afvist. Socialdemokratiet – den korporative stats bærende parti – skulle ikke nyde godt af at skabe præcedens for lønforhøjelser v.h.a. lovindgreb! Ja, at forslaget ikke ville blive gennemført, var en forudsætning for at han kunne stille det, for det betød, at han kunne sige: se, kammerater, jeg har forsøgt, men det kunne ikke lade sig gøre. Også han frygtede nemlig de virkninger, et sådant forslag ville kunne have, hvis det blev vedtaget! Denne frygt delte han med SF, der heller ikke ville vide af forslaget.

Sorteper var viderebefordret. Nu var det »arbejderpartierne« tur til at spille ud. Deres

³³ Karl Marx: *Das Kapital*, bd. 1 (1867); i *Werke*, bd. 23, p. 646.

modtræk kom den 29. januar fra kl. 10,00 til kl. 18,32 i form af en forespørgselsdebat i Andedammen på Christiansborg.

Her vekslede dristige ideologiske konstruktioner med billedtale og tågesnak garneret med allehånde bortforklaringer – kort sagt: et lærestykke i, hvorledes Andedammen vikler virkeligheden ind i detaljer og snak, ideologi og wc-papir, andemad.

Dette skal ikke opfattes som endnu et udslag af den sædvanlige poujadistiske jammer over »folketingsævl«; vi deler nemlig ikke den illusion, at det kunne være anderledes. Hørup er død. I det senkapitalistiske samfund, hvor staten tvinges til stadigt hyppigere indgreb i den private sektor af økonomien og til forskellige økonomiske forholdsregler til supplerung af denne sektor; hvor staten altså er *korporativ*, reduceres parlamentet til et (vel noget ineffektivt) administrationskontor, som kun bibeholdes af legitimationsgrunde. Skærpes klassekampen ude i samfundet, får den almindelige snadren en tak til. Mens småpamperskabet dog i det mindste er i stand til at forstå *alvoren* i arbejdernes kamp, selv om de ikke forstår *indholdet* af den, så bliver denne kamp i det senkapitalistiske parlament – Andedammen – reduceret til tekniske detaljer, ikke af ond vilje eller exceptionel løgnagtighed, men som følge af et akut anfald af den parlamentariske kretinisme, »som tryller de smittede fast til en indbildt verden og frarøver dem ethvert begreb, enhver erindring, enhver forståelse af den hårde verden udenfor.«³⁴

Hvorfor dette anfald? Fordi enhver kamp og social konflikt antaster den ideologi, der tjener som legitimationsgrundlag for den korporative stat: folkefællesskabets ideologi. I Andedammen er enhver tale om klassekamp derfor meningsløs; men når klassekampen skærpes, og når der derfor foregår ting, som simpelthen ikke *kan* forstås i Andedammen, så øges sekretionen af ideologi og »saglige synspunkter« og »konkrete løsninger på aktuelle problemer«.

Strejkebevægelsen i januar udløste et sådant anfald af parlamentarisk kretinisme.³⁵

De agerende i Andedammen er SD, SF, V, K, R samt statisterne VS og DKP. Desuden optræder i ny og næ en mystisk person, Kai Moltke, som ingen egentlig ved, hvor kommer fra, men af gammel vane og ærbødighed for riterne

møder han op og åbner næbbet ind imellem. De optrædende ynder at benævne Andedammen »tinget« eller »dette høje ting« og hinanden »det ærede medlem« eller blot »hr.«

Det var »arbejderpartierne« SD og SF, der havde arrangeret forestillingen. SF havde spurgt statsministeren: »Hvad agter regeringen at gøre for at fjerne grundlaget for den uro, dens politik har vakt på arbejdspladserne? Og SD havde spurgt: »Hvad agter regeringen at foretage sig for at modvirke de urimelige virkninger af regeringens økonomiske politik?«

Allerede her er den ideologiske tåge tyk som ærtesuppe: Hvad mener SF mon egentlig med »grundlaget«? Er det regeringens økonomiske politik, der er »grundlaget«? Eller skulle SF virkelig være begyndt at praktisere den videnskabelige socialisme? Har SF'erne erkendt, at det ikke er regeringens økonomiske politik, der er »grundlaget«, men selve den proletariske eksistens? Næppe, for så havde man ikke spurgt regeringen, om den ikke nok ville fjerne »grundlaget«. Et historisk tilfælde af overbudspolitik? Nej, spørgsmålet skal nok forstås således: Hvad agter regeringen at gøre for at ændre dens til grund for den uro, dens politik har vakt på arbejdspladserne, liggende politik. Ærtesuppe!

Og hvad mener SD egentlig med »de urimelige virkninger«? Mon det er strejkerne, der er »urimelige«. Næppe, for Jens Otto Krag havde jo udtrykt »forståelse« for strejkerne. Eller er det skattepolitikken, der er »urimelig«? Det lyder jo mere besnærende, men rejser nogle yderligere spørgsmål: hvad er forskellen på denne og den forrige regerings økonomiske politik? Og kan man kalde regeringens skattepolitik for en »urimelig virkning« af regeringens økonomiske politik. Ærtesuppe!

Ærtesuppen er ikke tilfældig. Virkeligheden er begyndt at røre på sig. Angsten vælder op i kretinerne. Resultatet er vitterligt vås og ideologiske udslæt.

I »arbejderpartiernes« begrundelser for forespørgslerne kan man finde to hovedtemaer: dels en »forklaring« på »uroen«, dels forslag til, hvorledes »uroen« kan standses, ja, »løsningsforslagene« er vel det egentlige hovedtema, idet »forklaringen« er en forudsætning herfor.

SF mener, at fagforeningsmedlemmernes »tro på storstrejker og fabriksbesættelser, som man kender det fra udlandet, ikke er særlig stor. De er mere stemt for at tale sig til rette end for at anvende hårde metoder«. Når de nu alligevel begynder at anvende »hårde meto-

³⁴ Karl Marx: *Louis Bonapartes attende brumaire*, (1853); op. cit., p. 310.

³⁵ Den følgende fremstilling bygger på *Folketingets Forhandlinger* 1970, sp. 2968–3090.

der«, er det »simpelthen folkets reaktion mod den øgede velstandsforskel, hvor færre og færre kommer til at eje mere og mere [. . .]. Det er folkets reaktion på den borgerlige regering og de brudte løfters politik! Som om det er den eneste regering, der har brudt sine løfter! Som om arbejderne overhovedet har troet på disse løfter! Hvis den borgerlige regering bare havde holdt sine løfter, ville det socialistiske folkeparti være fuldt tilfreds. Det har regeringen imidlertid ikke (fy!), så »vi i Socialistisk Folkeparti mener, at den eneste effektive løsning på uroen vil være en ny regering«, hvad Poul Møller senere skulle vise sig at være enig i.³⁶

Hvem er det egentlig, der har været i kamp med så »hårde midler«? SF er ikke i tvivl: det er det senkapitalistiske samfunds 4 (fire) undertrykte klasser – arbejderen, hustruen, borgeren og folkepensionisten – der »har koordineret deres vrede i en samlet aktion, en aktion, som giver sig udslag i strejker«.³⁷

»Det er ikke kun et spørgsmål om at få mere i timen [. . .]. Det, vi ser, er, at arbejderen kommer hjem med en lønningspose, som kun er halvfuld [?], til en hustru, som skulle have haft nogle børnetilskud, der ikke er kommet, og hvis de endelig er kommet, så er de kun kommet med et alt for lille beløb. Det er borgeren, der går forbi lejligheder, der står tomme, fordi det er ejerlejligheder [?], samtidig med at han ikke har tag over hovedet. Det er folkepensionisterne, som har fået deres kår forringet efter 1. januar 1970.«

SF er et marxistisk parti og kan derfor se dybere end de fleste:

»Rundt omkring på arbejdspladserne idag måler man mennesker med stopure, ikke i timer eller i minutter, men i sekunder. Vi er formentlig *ladt til at bruge disse metoder* [. . .] Men samtidig med, at vi laver alle disse ting,

³⁶ I *Berlingske Tidende* skriver finansminister Poul Møller mandag den 9. februar om muligheden for et valg: 'Regeringen kan [. . .] roligt fortsætte med at regere. Vi har begået fejl – det skal gerne indrømmes, men oppositionens udgiftskrav og bestandige skattelettelsesønsker tyder ikke på, at den har lagt sig i position til at overtage den ansvarlige regerings rolle, og derfor tror jeg, vi gør klogere i at afvise valgkravet, fastholde en politik og lade oppositionen forblive, hvad den er.' Allerede samme aften dementerer Poul Møller sig selv i radioens Aktuelt Kvarter, hvor han på et spørgsmål, om der kunne tænkes et valg i forbindelse med uroen på arbejdspladserne, siger: 'Hvis det er sådan, at påstanden om, at regeringen ikke har tilslutning – og hvis det er sådan, at den politiske opposition i folketinget ligefrem skulle påstå dette, så er det klart, at det kan blive nødvendigt for regeringen at overveje et valg.' Møller siger dette, mens Baunsgaard er til Nordisk Råds møde på Island og Poul Møller derfor regeringschef. Selvfølgelig dementerer Baunsgaard dagen efter. – At det er en konservativ minister, der lufter muligheden af et valg, kan ikke undre: Det konservative Folkeparti er industribourgeoisiets politiske repræsentant; for dette bourgeoisie ville en socialdemokratisk regering være den bedste garanti mod en fortsat strejkebevægelse.

³⁷ Vi har forgæves forsøgt at verificere denne hypotese; af naturlige grunde er det umuligt at vide, om hustruerne har strejket, og aviserne melder ikke om 'borgerstrejker' eller 'pensioniststrejker'. Men vi er meget interesserede, hvis evt. SF'ere blandt læserne kunne informere os om disse af den borgerlige presse undertrykte kampe.

må vi have én ting for øje, og det er, at *det er mennesker, vi [!] arbejder med*, og hvis forholdene på arbejdspladsen er så hårde, at vi dér *odelægger menneskene*, så må vi sørge for, at de får *kompenstation på anden måde*.«

Hvad med gratis ligbrænding og begravelseshjælp? SF har jo altid stået for det socialistiske alternativ »her og nu«!³⁸

Aksel Larsen mener, at »uroen på arbejdspladserne er et udtryk for, at der er en almindelig utryghed ved hele landets økonomiske situation og regeringens økonomiske og skattepolitik«. Det, der så åbenlyst er brug for, er en ny regering, der kan rette op på erhvervslivets konkurrenceevne over for udlandet, en »socialistisk« regering – ikke en revolution, for nu at bruge det gamle ord for det, man dag eufemistisk kalder »strukturændringer«. For som den gamle agurk udtrykker det:

»det, der skete i Frankrig, var, at der var en voldsom bevægelse på grund af utilfredshed, uro og mistillid, og de, der aktionerede, både studenter og arbejdere, aktionerede ganske tydeligt, fordi de ønskede strukturændringer i samfundet. Det, der derpå skete, var ikke, at venstrefløjen [. . .] i Nationalforsamlingen sagde: så må vi gøre noget for dem dér.³⁹ [De danske arbejdere] er ikke så langt fremme som de franske var i 1968, og det vi gør, er så, at vi også her repræsenterer arbejderne og siger: ja her må gøres noget [. . .] Enhver sammenligning med situationen herhjemme halter.«

Én ting er i hvert fald fælles for situationen i Frankrig og i Danmark, og det er det gamle venstres reaktion på den skærpede klassekamp: her og nu, vælgernes tillid, venstrestremisme, isolation, ingen revolutionær situation, her og nu . . .

Socialdemokratiet havde mobiliseret demagog nr. 1: Anker Jørgensen, vendekåben over alle vendekåber; matcher iflg. *NB!* sit slips med omhu; har ikke slips på sammen med *arbjere*, men kun sammen med civiliserede mennesker; nyder stor tillid i den borgerlige presse efter sin optræden i forbindelse med strejkerne; gør mere ud af »kontakten med medlemmerne« end nogen anden storpamper.

Efter en lærd analyse af de fire grundpiller i regeringens økonomiske politik – de høje skatter; det deraf følgende store kasseoverskud; den på trods heraf manglende løsning på landets økonomiske problemer og endelig fordyrelsen af boligbyggeriet – konkluderer han, at »regeringen tilsyneladende ikke for-

³⁸ Det er Ove Krog Hansen, der har været talerør for SF i det ovenstående.

³⁹ Det var faktisk, hvad de sagde!

står den utilfredshed, der rører sig i store dele af befolkningen, en utilfredshed, som er forårsaget af den risiko, den alvorlige risiko, der er for en nedgang i reallønnen, en nedgang, der ikke er begrundet i Danmarks faktiske økonomiske situation«! Utilfredsheden »er et produkt af regeringens stramme finanspolitik, der tilmed er gennemført uden social balance«. Hans alvorligste anklage mod regeringen er dog, at den »ikke har forstået den kunst at føre en økonomisk politik, som nok griber regulerende ind [i hvad?], men samtidig kan accepteres som en social og rimelig nødvendighed. Der ligger nok en af regeringens største svagheder«. Underforstået: Socialdemokratiet har jo altid evnet at gribe »regulerende ind« til fordel for »konkurrenceevnen« uden at dette er blevet opfattet som usocialt og urimeligt; i modsætning til den borgerlige regering har de socialdemokratiske altid kunnet manipulere med massernes loyalitet.

Men parolen om »retten til at være menneske« er ikke lutter valgflask: efter at have omtalte enkelte gruppers lønefterslæb i forhold til andre og en enkelt kort bemærkning om »kontakten i fagbevægelsen« fortsætter Anker Jørgensen:

»Arbejdsmarkedsorganisationerne på begge sider af bordet må erkende, at det stive og alt for centraliserede forhandlingssystem må revideres til fordel for systemer, hvor arbejdsgiverne ikke bliver umyndiggjort af Arbejdsgiverforeningen [sic!], og hvor lønmodtagernes medbestemmelsesret og medindflydelse både i virksomhederne og på egne løn- og arbejdsvilkår øges gennem en decentralisering.«

Og det lyder jo smukt, men hvad vil det egentlig sige? At arbejderne ikke længere skal være underlagt fredspligt? Næppe! Snarere at de skal have *medfornemmelse!* Cf. hvad han siger om Arbejdsretten:

»På de private arbejdspladser kan arbejdsrettens afgørelser ofte vække *irritation*, og efter min mening bør bødsystemet i høj grad tages op til revision. Dette bødsystem bygger på en retsopfattelse, som ikke kan være i overensstemmelse med tidens moderne pædagogiske tendenser.

Dvs. at arbejderne ikke længere skal (kan?) holdes i ro ved hjælp af trusel om bødestraf, men ved hjælp af moderne pædagogiske metoder, så som *aktiv lytning* velsagtens? For at give et indtryk af, hvad det er for en fager ny verden, Anker Jørgensen – med og uden slips – udmaler, vil vi her give et eksempel på, hvad aktiv lytning er; der er tale om to ordvekslinger, en

»før« og en »efter« at værkføreren har været på kursus i aktiv lytning:

»Eksempel 1

Formanden: »Godmorgen Eriksen. Jeg kan ikke begribe meningen med disse ordrer. Vi kan da ikke påtage os dette arbejde i dag. Tror de deroppe, at vi er trolde-mænd?«

Værkføreren: »En ordre er en ordre. Du må se at få det fra hånden, så hurtigt du kan. Vi har et forfærdeligt arbejdspress i denne uge.«

Formanden: »Men ved de ikke, at vi er bagud med det, vi skulle gøre, fordi vi har fået alt for meget?«

Værkføreren: »Hør her, Johnsen. Det er ikke bare mig, der bestemmer her i gården. Mit job er at få arbejdet delt ud, og det må jeg også gøre denne gang.«

Formanden: »Dette her vil folkene ikke kunne lide.«

Værkføreren: »Det er dit job, bland ikke mig ind i det.«

Eksempel 2

Formanden: »Godmorgen Eriksen. Jeg kan ikke begribe meningen med disse ordrer. Vi kan da ikke påtage os dette arbejde i dag. Tror de deroppe, at vi er trolde-mænd?«

Værkføreren: »Det lyder, som om du er irriteret, Johnsen.«

Formanden: »Ja, det kan du regne med. Nu havde vi næsten nået at komme à jour efter det, der skete i forrige uge, og så kommer de mindsandten med denne sag.«

Værkføreren: »Som om du ikke allerede havde nok at gøre?«

Formanden: »Ja, netop. Det bliver ikke let at få forklaret mine folk dette.«

Værkføreren: »Du kan ikke lide at komme med det nu – er det sådan?«

Formanden: »Ja, det kan jeg bestemt ikke. De er temmelig hårdt kørt idag. Det ser ud, som om alt her er bare slæb.«

Værkføreren: »Du ser ud, som synes du, det er uretfærdigt at lægge mere arbejde på dem nu.«

Formanden: »Ja, for så vidt, men jeg ved jo, at vi ikke er de eneste, som har meget at lave. Klarer andre det, så klarer vi det vel sagtens også. Jeg må snakke med folkene, så går det vel.«¹⁰

Myndiggørelse? Retten til at være menneske? Nej!

præventiv kontrarevolution!

forebyggelse af proletarernes historiske selv-
virksomhed!

Anker Jørgensen er således i overensstemmelse med sig selv og sit parti, når han vender kåben nok engang og siger: »Socialdemokratiet er naturligvis på linje med LO, hvad angår det at tage afstand fra ulovlige strejker, og at de indgåede overenskomster må holdes«. Spørgsmålet er

40. Carl R. Rogers og Richard E. Farson: Aktiv lytning; stencileret manuskript, udgivet af Teknologisk Institut, Afdeling for arbejdsledelse.

blot: med hvilke midler skal arbejderne holdes i ro?

Den første af statisterne i Andedammen – VS – lader vi landets førstemand, statsministeren, bedømme; han gør det som sædvanligt *sagligt*:

»jeg vil gerne aller først sige, for at få det til en side, at det af det ærede medlem hr. Sigsgaard stillede dagsordensforslag kan regeringen ikke modtage. Så skal jeg iøvrigt ikke gøre flere bemærkninger til hr. Sigsgaard, for et parti [som VS . . .] kan man rent faktisk ikke tage særlig alvorligt.«

For at blive taget alvorligt må man snadre med de ænder, man er iblandt. Men vil man ikke tages alvorligt, hvorfor så være til stede i Andedammen?

DKP havde til lejligheden fået anskaffet sig ét stk. folketingsmedlem, den p.t. partiløse Hanne Reintoft, af det ærede medlem hr. Aksel Larsen reduceret til Knud Jespersens bugtalerdukke. Hun giver DKP's fortolkning af strejkebevægelsens indhold endnu en tand: strejkevåbnet »er noget, der gribes til i dyb alvor, når levevilkårene er blevet for sløje«. Strejkebevægelsen er altså forårsaget af en absolut forarmelse, hvis vi skal tro den videnskabelige socialist Hanne Reintoft. Det ville være interessant at se dokumentation for denne tese, bl.a. må man jo forvente, at der er desto flere strejker, jo sløjere levevilkårene er.

Nu er Hanne Reintoft heller ikke så sikker som hun lader, for hun kommer med en alternativ forklaring på strejkerne: nu »vil lønarbejderne ganske enkelt have en større andel af samfundets indtægter«, siger hun – uden dog at sige, hvorfra hun véd, at det er *det*, de strejker for. For småpamperskabets politiske repræsentanter er der jo ingen tvivl om strejkerens karakter: der *kan* ikke være tvivl om, at lønarbejdernes krav er en pressionsgruppes krav: »en større andel af samfundets indtægter«. Derfor kan DKP også her viderebringe småpamperskabets jammer over LO: »LO burde [. . .] opfylde sin forpligtelse, nemlig til enhver tid at kæmpe for forbedring af arbejdernes realløn«, for efter DKP's mening »opfylder man ikke fra fagbevægelsens topledelse denne forpligtelse«. Småpamperskabet gør, hvad det kan, men topamperskabet har ladet det i stikken. Det kan man ikke! Fy! – At denne »embedsforsømmelse« eventuelt kunne være strukturelt betinget, falder ikke DKP ind. LO *som sådan* er *god nok*, »men med kommunister«. Ikke sådan at forstå,

at DKP *bekæmper* de socialdemokratiske topampere. DKP er ikke sekterisk eller venstre-ekstremistisk, og Lenin har jo selv sagt, at man skal arbejde i de reaktionære fagforeninger. Løsningen på alle arbejdernes problemer hedder »samling«, dvs. folkefronten. Får vi først folkefronten, er alt fryd og gammen, arbejderne får en krone mere i timen og småpamperskabet bliver følgelig lykkeligt. Derfor »er *spørgsmålet*, om Socialdemokratiet vil støtte arbejdspladsernes krav«. »Det eneste rigtige havde [for fagbevægelsen] været at stå i spidsen for arbejdernes krav«.

Men nu dages det brødre, det lysner i øst: »man må vide og glæde sig over, at mange progressive socialdemokrater står side om side med andre kolleger⁴¹ i fagbevægelsen«.

At DKP også har overtaget socialdemokraternes korporative ideologi om staten er ikke chokerende på baggrund af partiets øvrige adfærd under strejkebevægelsen, men selv denne artikels forhærdede ophavsmænd *studsede*, da vi læste denne passus i Hanne Reintofts tale:

»Det er en regerings og et folketings absolutte pligt at lytte til, om den førte politik giver vanskeligheder, bekymringer, sorger og derfor uro og utilfredshed ude i den befolkning, der gav regeringen sit mandat i tillid til nu brudte løfter.«

Hele den korporative ideologi reproduceret: »befolkningen« har givet »regeringen« (læs: folketinget) »sit mandat«; regering og folketing står hævet over (eller *burde* stå hævet over klasse modsætningerne). En ting har Hanne Reintoft dog fattet: at det »er en regerings og et folketings absolutte pligt« at forebygge »uro og utilfredshed ude i befolkningen«. Forsåvidt er hun endnu i overensstemmelse med Lenins teori om staten. Men for Lenin var denne statens rolle netop et udtryk for, at den er en klassestat.

I modsætning til de »socialistiske«, dvs. statskapitalistiske partier har de »borgerlige« partier deres sociale basis i de privatkapitalistiske interesser. Deres snadren forløber derfor ikke på helt samme måde som de »socialistiske« partiers; alle tre partier benytter de samme tre argumenter eller rettere ideologiske stimuli:

- 1) det danske demokrati,
- 2) arbejderne er urimelige, og
- 3) arbejderne kender ikke deres sande interesser.

⁴¹ 'kolleger', d.v.s. fæller inden for småpamperskabet.

Ad 1)

»I et demokrati er det kun *naturligt* med politisk uenighed. [...] Men det må være lige så *klart og naturligt*, at afgørelserne træffes på valgdagene og i det folketing, der udgår af disse valgdage. Anderledes kan og må det ikke være i et demokrati. Uro som et politisk kampmiddel hører simpelthen ikke hjemme i et folkestyre [...]. Det helt overvældende flertal i dette ting ønsker som en selvfølge at værne disse demokratiske arbejdsformer« (kons.) »Vi kender, som det er nævnt her i dag, lande i Sydeuropa, hvor ulovlige arbejdsnedlæggelser og uro udøver et stærkt politisk pres, men denne tilstand har vel alle demokratiske partier i Danmark været enige om at betragte som udtryk for et utilstrækkeligt, et ufuldstændigt, et svækket demokrati. I de nordiske lande har vi omvendt lagt afgørende vægt på respekten for de afgørelser, der blev truffet i folkestyrets organer, de organer, der var udgået af frie og demokratiske valg. Kun herigennem kan befolkningens lige muligheder for medindflydelse på samfundets anliggender sikres.« (Venstre). Ligeledes må Det Radikale Venstre »tage stærk afstand fra, at folketinget skal forhandle under trusler om aktioner på arbejdsmarkedet.«

De brutale interesser, der ligger til grund for denne demokratiske ideologi, bliver evident, når man spørger dens talsmænd: finder I det også »klart og naturligt« at »afgørelser« om f.eks. nedlæggelse, oprettelse eller flytning af kapital »træffes på valgdagen og i det folketing, der udgår af disse valgdage«? Nej, vel? Det ville jo være udemokratisk, selv om sådanne »afgørelser« jo danner grundlaget for og således bestemmer folketingets »afgørelser«. Vi mener selvfølgelig ikke, at et sådant statskapitalistisk system er at foretrække frem for vort nuværende. Vi overlader denne illusion til de »socialistiske« partier.

Ad 2) Ud over at være anti-demokrater er arbejderne også usaglige; deres krav er aldeles urimelige, ubegrundede og umotiverede. Arbejderne tror, at deres frie konsum er faldende. De skulle lytte til den snadrende Andedam, den skal nok fortælle dem sandheden, den skinnende, saglige sandhed:

»Vi har haft i allerhøjeste grad en reallønsforbedring«, hvor »fundamentet for yderligere fremgang er en øget produktion, en øget erkendelse af de økonomiske sammenhænge«, siger det ærede konservative medlem, så det skal nok passe. »Det betyder på 1½ år en reallønsforbedring på 13–14 pct. Det er mange år siden, vi har oplevet en hastigere fremgang«, siger det ærede medlem fra Venstre. Blot mangler vi at bibringe arbejderne denne øgede erkendelse af de økonomiske sammenhæ-

ge, så de kan lære at »tage i betragtning, at ikke enhver reallønsforbedring viser sig i lønningsposen«, som det ærede radikale medlem så radikalt udtrykte det. Bare fordi de usaglige arbejdere ikke selv kan disponere over denne rekordagtige reallønsforbedring, men tværtimod disponerer over mindre og mindre, laver de Gudhjælpeos vrøvl. Aldrig har man i Andedammens historie hørt magen! Godt *de* idioter ikke har magten!

Ad 3) Vi har set, at arbejderne er antidemokratiske og usaglige og urimelige; nu mangler den »borgerlige« snadren bare at bevise, at arbejderne modarbejder deres egne – *sande, objektive* – interesser. Hertil behøves ingen hekseri, blot lidt behændighed. Enhver må jo kunne indse, at en lønforhøjelse på én krone mere i timen vil betyde, at regeringens ærlige bestræbelser i Rigets tjeneste spildes:

»Den stramme finanspolitik vil bidrage til en stabilisering. Hvis en sådan stabilisering ikke gennemføres, er der vel kun et eneste resultat, man med nogenlunde sikkerhed kan vide, der vil komme ud af det: beskæftigelsen vil blive bragt i fare,« siger den radikale snadren.

Eller lidt mere radikalt: jo bedre arbejderne får det, jo værre – og omvendt. Quod erat demonstrandum: arbejderne er så dumme, at de tror, at erfaringerne fra devalueringen (hvor det sænkede omkostningsniveau først og fremmest gik i den sorte kasse, der hedder *profit*) er typiske. Godt *de* idioter ikke har magten!

Lad os *konkludere det derhen*, at Andedammens – først og fremmest »arbejderpartiernes« – modtræk mod strejkebevægelsen simpelthen består i, at man klistrer alt ind i andemad og hvad ved vi; at der er et svælg mellem Andedammens snadren og basken og de virkelige kampe mellem klasserne; at vi har brugt alt for meget plads på det lort.

Syvende modtræk: manipulativt iscenesatte strejker (II)

Lad os i stedet for fortsat at beskæftige os med massemediernes fordrejede kommunikation og den ødelagte offentlighed og for at få de manipulativt iscenesatte strejkers realitet ind på huden gennemgå, hvorledes 24-timers strejken forløb på Lindøværftet, hvorledes sneen skjulte, at arbejderne, der i otte dage havde ligget tavse under sneen, frosset til døde, var gået i gang igen.

Den 27. november forbød tillidsmændene på A. P. Møller-koncernens to skibsværfter: Odense og Lindø alt overarbejde – uden at spørge arbejderne, hvad Odense-værftets tillidsmænd dog senere har beklaget; Lindøtillidsmændene har endnu ikke beklaget. Forbudet kom i forbindelse med en forhandling om week-endarbejde; det forslag, der blev forhandlet om, havde arbejderne tidligere forkastet ved en afstemning, så tillidsmændene forhandlede altså uden mandat. Den 8. december fik værfternes fællesudvalg et samlet bodskrav på 679.000 kr. for vægring af overarbejde. På Lindø vakte dette bodskrav ingen manifest harme (måske p.g.a. den på dette værft akutte tillidskløft mellem arbejderne og tillidsmænd), men på Odense-værftet vakte det stor og manifest harme. Nogle forsøger så at få frokosten forlænget, men det lykkes ikke. Derimod stiller mange arbejdere sig op foran værftets administrationsbygning; mestrene forsøger at få dem i arbejde igen, og til sidst er der kun 50. Men så er det at personalechefen siger til fællestillidsmanden: »Er der noget, De ikke kan klare?« Dette får tillidsmændene til at indkalde til møde, som resulterer i, at tillidsmændene – i en uge – nedlægger deres hverv i alle andre sager end bodsagen. Ti dage efter, at overarbejde var blevet forbudt, bliver det igen frit.

At forbyde overarbejde op til jul var i sig selv galt nok: mange satsede på overarbejde for at kunne finansiere julen; det gjorde det heller ikke bedre, at forbudet kom i forbindelse med forhandlinger om et allerede forkastet forslag; men værst var det, at forbudet blev udstedt hen over hovedet på arbejderne! Arbejderne overholdt – selvfølgelig – forbudet, men tillidskløften mellem arbejdere og tillidsmænd var blevet endnu dybere. Tillidsmændene måtte se at komme denne kløft til livs, hvis de ikke ville risikere at ryge ud eller miste kontrollen over arbejderne.

Den 26. januar blev der i kantinen på Odense-værftet læst en udtalelse op mod boden, Arbejdsretten osv. Den blev efter sigende vedtaget med en vis begejstring. På Lindø blev den derimod ikke læst op; den stod nogle dage senere at læse i *Lindøavisen*; den eneste kommentar var, at fællesklubberne på værfterne havde vedtaget den. Vi citerer den i uddrag:

»I gennem årtier har der eksisteret et fagretligt system, som udelukkende har haft det ene formål at svække den samlede fagbevægelses styrke. Vore forhandlere påstår, at systemet er til lige så stor gavn for

os, men det er uomtvisteligt, at den, der sidder på kagen og bare kan sige nej til de rejste krav, absolut har en fordel i det faglige juristeri, der forbyder aktion totalt eller i mildeste fald kræver forhandlinger gennem flere led, inden en aktion med lovens velsignelse kan løbe af stabelen [. . .] På det sidste har vi arbejdere på Odense og Lindø værfterne fået forelagt en bod på 200 kr. pr. mand, i alt 679.000 kr., for nægtelse af overarbejde i 10 dage. Vi ser her, at selv efter at arbejderne har haft sit virke i otte en halv time på en arbejdsplads, hvor vejrforhold og arbejdets karakter m.m. gør, at disse timer er nok til en mand, hvor skiftehold og forskudt arbejdstid i stor udstrækning er med til at ødelægge familieforhold og helbred, selv her skal vi straffes økonomisk, fordi vi ikke vil acceptere et krav fra produktionen på flere timer pr. dag. [. . .] Vi siger stop nu. Vi finder os ikke længere i dette økonomiske tyranni over for arbejdspladsernes folk. Hvis Arbejdsretten vover at følge arbejdsgivernes bodskrav op, og ved dom tvinger os til at betale 200 kr., fordi vi ikke vil arbejde over, ja, så må Arbejdsretten sammen med arbejdsgiverne tage skylden for de konsekvenser, en sådan dom vil få for arbejdspladserne. Vi ønsker de fagretlige regler ændret, så vi får den frie forhandlingsret, og bødekravene må væk. Kort sagt: vi ønsker ganske enkelt ret til forhandling, mægling og aktion.«⁴²

Udtalelsen, der i sig selv kan lyde udmærket, lugter dog langt væk af det dilemma, tillidsmændene på de to værfter var kommet i efter at de havde skaffet hver af arbejderne et bodskrav på 200 kr. på halsen: udtalelsen, der er forfattet af en af tillidsmændene på Odense-værftet, giver udseende af, at det var arbejderne selv, der havde nægtet at »acceptere et krav fra produktionen på flere timer pr. dag«. På baggrund af denne fordrejning af sandheden bliver den ret så militante stil tvetydig; tillidsmændene var nødt til at agere militante og give den hele armen mod Arbejdsretten og det »økonomiske tyranni«; de var nødt til at begynde at fortolke arbejdernes utilfredshed med at være andenrangs mennesker – for at bevare magten og dermed uvægerligt, omend utilsigtet arbejderne som de underste.

Dette er grunden til, at det var Odense- og Lindø-værfternes tillidsmænd (og ikke som *Land og Folk* påstod: *arbejderne!*), der tog initiativet til at indkalde kollegerne fra de andre danske stålskibsværfter til en konference den 29. januar i København, hvor man skulle blive enige om et modtræk mod den strejkebevægelse, der truede med at blive ukontrollabel.

På denne konference *vedtog* småpamperne »at skibsværftarbejderne fra mandag den 2.

⁴² Citeret efter *Land og Folk* den 28. januar 1970.

februar 1970 kl. 6,00 til tirsdag den 3. februar 1970 kl. 6,00 nedlægger arbejdet på værfterne«, som det hed i udtalelsen fra mødet. Arbejderne var ikke blevet spurgt, man regnede ikke med vrøvl fra den kant. »For de fleste arbejdspladser gælder det, at tillidsmændene har vanskeligheder ved at holde deres kolleger inde på arbejdet«, sagde daværende fællestillidsmand på Ålborg Værft, Holger Nielsen (SD). Han har senere⁴³ uddybet dette synspunkt:

»Vi lindede på en sikkerhedsventil, lige før skidtet var ved at ryge i luften. Vi gjorde faktisk samfundet en tjeneste ved at kanalisere det ulmende *voksenoprør* ud til en debat om menneskets værdighed, inden brostenene begyndte at flyve.«

Den korporative stats frontkæmpere – småpamperskabet – forebyggede, at proletariatet konstituerede sig som klasse, forebyggede, at de mangelfuldt udviklede subjektive betingelser for den proletariske revolution blev udviklet. Således fungerer den moderne kontrarevolution.

At der ikke er tale om en forvirret socialdemokratisk småpampers forsøg på at legalisere en ulovlig strejke, og at man altså skal tage Holger Nielsen på ordet, fremgår tydeligt af, hvad der i *virkeligheden* skete i de dage. Det fremgår dog ikke af massemediernes fordrejede kommunikation, og vi vil derfor vende tilbage til vores fremstilling af, hvad der skete på Lindø.⁴⁴

På Odense-værftet blev strejken vedtaget. Her har tillidsmændene gennem lang tid gearbetet sig progressivt; loyaliteten over for dem har derfor været stor nok til at sikre, at den strejke, de havde været med til at tage initiativ til, blev vedtaget, og at tillidsmændene således ikke tabte ansigt. På Lindø findes denne masseloyalitet imidlertid så godt som ikke. Derfor måtte tillidsmændene ty til svindel for at redde ansigtet, magten og æren. Da dagholdet skulle stemme, var der ikke skriftlig afstemning; man – tillidsmændene – talte dem, der rejste sig op. Langt de fleste tilkendegav ifølge øjenvidner, at de ikke ønskede at strejke. Ikke desto

mindre meddelte tillidsmændene, at strejken var vedtaget med stor majoritet.

En arbejder på Lindø-værftet har berettet følgende om 24-timers strejken og dens eftervirkninger:

»Jeg var på eftermiddagstur i den uge, da man talte om strejke mod regeringen, en fredag [30.1.].

I middagspressen om fredagen hørte jeg, og sikkert mange andre, at man på Lindø-værftet havde holdt afstemning angående strejke, og videre, at selv om aftenholdet stemte nej, ville der være flertal for at strejke.⁴⁵

Jeg var, som før omtalt, på eftermiddagstur, og alle vidste, at der skulle være afstemning i frokostpausen kl. 19,00. Det var ret almindeligt, at mange var utilfredse over, at tillidsmændene i København ved mødet havde besluttet at foreslå strejke.

Til frokost oplæste tillidsmand Arne Jørgensen beslutningen fra København, herefter fulgte afstemningen. Tre tillidsmænd, fordelt i kantinen, skulle tælle. De, der stemte for, skulle rejse sig. Ikke mange kom op. Mange, langt flertallet gjorde højlydt vrøvl over den situation, de var i, og at det var forkert af tillidsmændene at beslutte sådan noget i København uden først at spørge os.

Herefter gik Arne Jørgensen til mikrofonrummet, og nu »fik den hele armen«, »nu er det os, kammerater, der står sammen med jer!«, »Nu må I slutte op,« o.s.v., o.s.v. Derpå fulgte en ny afstemning. Resultat: 107 for strejke, ca. 350 imod. Heller ikke denne afstemning gik stille af.

Vi strejkede så 24 timer om mandagen. Herefter skete så intet før torsdag [den 5. februar], da vi sammen med lønposen fik den omtalte skrivelse.«

Den »omtalte skrivelse« er det brev, direktøren for Odense Stålskibsværft, Iver Hoppe, havde sendt til medlemmerne af tillidsmændenes forretningsudvalg. Den fulde ordlyd af brevet til fællestillidsmanden på Lindø var aftrykt i *Intern* torsdag den 5. februar. Af hensyn til forståelsen af de senere begivenheder og på grund af brevetets kvaliteter i øvrigt citerer vi in extenso:

»Værftet har tidligere, bl.a. i brev af 17. september haft anledning til at påtale overtrædelse af den indledende bestemmelse i overenskomsten af marts 1969:

»Så længe denne overenskomst står ved magt, må ingen af de undertegnede organisationer *eller disses medlemmer*, enten enkeltvis eller flere i forening forsøge på ved noget som helst middel, åbent eller skjult, at modarbejde dens bestemmelser eller fremtvinge nogen forandring deri.«

Den 27. november 1969 meddelte De værftet, at man havde vedtaget at standse for alt overarbejde, hvilket er i modstrid med overenskomstens § 11, samt aftalen mellem Sammenslutningen og Centralorganisationen om

⁴³ I et interview i *Søndags-BT* den 10. april 1970.

⁴⁴ Virkeligheden skinner dog igennem *Land og Folks* referat af forløbet af 24 timers-strejken på Carlsberg: tillidsmændenes forberedende arbejde havde været for dårligt, og det var svært at få arbejderne til at strejke på det grundlag, tillidsmændene kom stikkende med; kun ved grov misbrug af arbejderens indbyrdes solidaritet lykkedes det at gøre strejken til en 'realitet' på Carlsberg. Denne opfattelse bekræftes af en af deltagerne, som siger, at arbejderne ikke var indstillet på at strejke mod regeringen. Til gengæld, tilføjer han, var arbejderne *før* 24 timersstrejken på nippet til militante aktioner mod arbejdsforholdene på Carlsberg. Dette kampberedskab var efter 24 timers-strejken pist væk.

⁴⁵ Afstemningen på dagholdet fandt sted i middagspausen.

udvidet adgang til afspadseringsfrit overarbejde. Vedkommende tillidsmænd har siden erkendt, bl.a. ved mødet i Arbejdsretten den 5. januar i år, at de iværksatte overarbejdsvægringer var ulovlige, og at de var iværksat af tillidsmændene uden noget forsøg på afstemning blandt arbejderne.

Den 9. januar 1970 afholdtes uden værfkets vidende og imod aftalen med værfftet et møde i marketenderiet på Lindø mellem en repræsentant for de strejkende Kiruna-arbejdere,⁴⁶ Poul Skrøder⁴⁷ og ansatte arbejdere på værfftet, heriblandt repræsentanter for tillidsmandsudvalget. Vedkommende tillidsmænd erkendte ved påtale mødets ulovlighed og medvirkede derefter til dets opløsning. Værfftet påtalte forholdet i brev af 12. januar 1970.

Den 26. januar 1970 udsendte de to fællestillidsmænd et åbent brev til Arbejdsgiverforeningen, Arbejdsretten og Folketinget. Aftalen med værfftet forudsætter forudgående samråd inden udtalelser om værfkets forhold. Værfftet modtog heller ikke kopi af brevet, men hørte om det gennem ansatte og gennem pressen. I brevet omtales også et kommende fællesmøde i København blandt danske værffters tillidsmænd på indbydelse fra fællesklubbernes forretningsudvalg i Odense og Lindø. Hertil anmodede forretningsudvalgets medlemmer om tilladelse til alle om at deltage under påberåbelse af, at man herved ville søge at medvirke til at standse småstrejker og opretholde ro på arbejdspladsen. Under denne forudsætning blev tilladelsen givet.

Uanset overenskomstens § 2, stk. 1, hvorefter »Det er tillidsmandens pligt såvel over for sin organisation som over for arbejdsgiveren at gøre sit bedste for at vedligeholde og fremme et roligt og godt samarbejde på arbejdsstedet«⁴⁸ måtte værfftet alligevel erfare fra ansatte og pressen, at tillidsmændene på Lindø og i Odense uden skriftlig afstemning, skønt dette blev forlangt fra flere sider, havde gennemtvunget en generel, ulovlig arbejdsnedlæggelse den 2. februar 1970.

En forudsætning for at være tillidsmand er efter overenskomsten, at tillidsmanden stedsse nøje overholder alle overenskomster og aftaler og retleder arbejderne til også at overholde de bestående overenskomster. Tillidsmændenes privilegerede stilling er også udtryk for, at hans optræden i disse henseender har særlig betydning for arbejdspladsens trivsel.

På baggrund af de sidste måneders voksende antal tilfælde af forsætlig pligtstridig adfærd, og efter at De demonstrativt har engageret Dem personligt i en opfordring til værfftets arbejdere om at etablere den ulovlige arbejdsstandsning den 2. februar 1970, finder værfftets ledelse, at De på en så udfordrende og grov måde har tilsidesat de forpligtelser, De har som tillidsmænd i henhold til overenskomsten, at De straks må trække Dem tilbage fra de tillidshverv, De for øjeblikket beklæder.

⁴⁶ Der er tale om Max Møller.

⁴⁷ Poul Skrøder, tidl. fællestillidsmand på Lindø, fyret p.g.a. revolutionære tilbøjeligheder.

⁴⁸ Der er tale om jernindustriens tillidsmandsregler; jvf. afsnittet om 'Fagforstening' ovenfor.

Værfftet går ud fra, at De er enig heri, og vil i så fald ikke have noget imod fortsat at beskæftige Dem på passende måde. Skulle De afvise at efterkomme værfftets henstilling, vil værfftet uophødeligt indgive klage over Dem til organisationerne for at få en fagretlig afgørelse for Deres tilbagetræden som tillidsmand, fællestillidsmand m.v.

Begivenhederne har vist, at De ikke har evner eller vilje til at forvalte den betroede og ansvarsfulde stilling som tillids- og fællestillidsmand for denne store virksomhed. Når tilsyneladende en lille kreds – trods gentagne advarsler – ved misbrug af demokratiets goder og på udansk vis [sic!] og imod gældende overenskomster påfører vor virksomhed, dens mange medarbejdere, kunder og leverandører alvorlige tab, må det være klart, at ingen kan have tillid til Deres forbliven i nævnte hverv.« (Sign.: Iver Hoppe).

Der er ingen grund til at antage en snedigt udtænkt strategi bag Iver Hoppes eller de andre værfftleders breve – helt bortset fra at direktørernes intellektuelle fattigdom, deres begrænsede kundskaber og dumhed gør, at hypotesen om et så metodisk komplot ikke kan tages alvorligt. At tro, at Hoppe har villet benytte chancen – nu hvor tillidsmændene havde isoleret sig fra medlemmerne – til at få dem knaldet, er en total fejlbedømmelse af, hvilken funktion tillidsmandsinstitutionen har i det senkapitalistiske Danmark, en funktion, Hoppe udviser lige så stor forståelse for, når han siger, at tillidsmandens opførsel i henseende til at opretholde ro og orden har *særlig* betydning for arbejdspladsens trivsel, som den arbejdsgiver, der sagde, at en god tillidsmand er guld værd. Sagen er ganske enkel: Hoppe og de andre arbejdsgivere inden for værfftindustrien var nødt til at forhindre, at den opførsel, tillidsmændene havde udvist for at bevare kontrollen, dannede præcedens og således undergravede tillidsmandsinstitutionen, »fagbevægelsens ryggrad«. Med andre ord: den stigende uro på arbejdspladserne bragte tillidsmændene i forlegenhed: de var nødt til at *gøre noget* for at bevare kontrollen, hvadenten denne kontrolinteresse så beror på private interesser (»privilegier«, prestige etc.) eller politiske interesser (identifikation med dette eller hint bureaukrati, SD, LO eller DKP). At tillidsmændene gjorde noget, tvang arbejdsgiverne til at reagere og *true med* opsigelser i henhold til overenskomsten, ikke for at få dem hæld ud, men for at få ro.

Vi vender tilbage til den beretning fra kammeraten på Lindø, som vi afbrød for at citere Hoppes brev:

»Jeg var i den uge på morgentur og mødte kl. 6,00 om fredagen [den 6.], dagen efter at vi havde fået brevet. Der blev over højtaleren oplæst forskellige resolutioner. Vi gik i arbejde, men ingen lavede noget. Kl. 7,00, da dagholdet mødte, forlod alle arbejdere fra morgenholdet deres arbejde og gik over i kantinen, hvor dagholdet var. Stemningen var høj. Mange råbte forskellige ting, og der var »sort« af folk. Højtaleren blev stillet op. Fællestillidsmanden opfordrede til at afvente et møde med dir. Hoppe, men mange opfordrede til at strejke. Nogen foreslog at køre ind til Odense værftet alle mand; der var Hoppe, og han havde sagt, at han ikke havde tid til at komme til Lindø. Da mødet havde været en times tid sagde fællestillidsmanden, at strejken nu var en realitet, idet flere allerede var kørt hjem. Nyt møde mandag.

Man kørte så ind til Odense værftet, men porten blev ikke lukket op. Først da man ved hjælp af stiger begyndte at kravle over, blev der åbnet. Der blev holdt møde i kantinen, som heller ikke blev åbnet; men da nogle vinduer stod åbne, kravlede man ind ad dem.

Mandag den 9.2.

Møde kl. 7,00. Kantinerne var fulde. Mange havde ordet. Jeg mener, at der allerede mandag blev oplæst og vedtaget en resolution, som bl.a. sagde stop om Arbejdsretten, vi vil ikke finde os i ny bod.

Efter den stærkt omtalte og kritiserede afstemning om 24-timers strejken havde forskellige, bl.a. Hoppe, ønsket skriftlig afstemning. Det blev foretaget. Resultat: 112 imod fortsat strejke, godt 2000 for.

Sådanne møder forekommer mig meget svævende. Mange har ordet, der kommer mange forslag, men pludselig siger fællestillidsmanden, at strejken fortsætter, og så er mødet hævet, i hvert fald rejser folk sig op og går.

Det skete også omtalte mandag. Da stemmeresultatet blev oplæst, var det med bemærkningen om, at strejken fortsætter, nyt møde tirsdag kl. 7,00.

Tirsdag den 10.2.

Også tirsdag morgen var mange mødt frem. Mange holdt tale. Nogle tillidsmænd opfordrede os til at slutte strejken, idet man var endes om et møde mellem jernets arbejdsgivere og fagforeningen om fredagen. Sådan gik stemningen ikke. Igen til slut, på samme måde som mandag. Nyt møde onsdag kl. 8,00.

Jeg mener i øvrigt ikke, det er godt, at holde sådanne møder i kantinen. Man føler sig ikke som en samlet enhed, og kun få kan se talerne.

Til dette tirsdagsmøde havde et par talere foreslået, at alle kørte ind til Odense, til Hastrup's Fabrikker og Thrige-Titan, måske også til Kerteminde Jernstøberi. Jeg tror, stemningen var for en sådan aktion. Alle omkring mig ville være med, men så pludselig

var mødet slut. Alle rejste sig og gik, uden at omtalte aktion var klar og præcis. Der var nogle stykker, der forsøgte at komme op til mikrofonen, men den var ved at blive pakket sammen. Da man kom ud, fik nogen stykker fat på et stort hvidt stykke stof og en tuschen. På stoffet skrev de »Vi kører til Thrige«. De stod så på tværs af vejen, så alle de, der skulle til byen, så det. Vi var mellem 100 og 200 fra værftet, som kørte til Thrige. Da vi kom der ind, gik vi ind gennem porten og ind i gården. En mester, der troede, at vi kom alle mand, beordrede en truckfører til at smide folk ud ved at køre lige ind i mængden, men vi fik hevet ham ned fra førersædet og taget startnøglen. Midt under alt dette valgte vi en mand, der i frokostpausen skulle gå op og forelægge arbejderne sagen. Efter at han havde fået talt i frokostpausen, holdt fællestillidsmanden på Thrige en tale og opfordrede arbejderne der til at fortsætte arbejdet og ikke ta' sig af nogle skøre værftsarbejdere. – Derefter kørte en 20-30 mand ud til Hastrup for at orientere dem om situationen. Da de kom frem gik tre mand over til portneren og bad om at tale med fællestillidsmanden. De andre stod pænt ovre på fortovet. Efter nogen tid kom tre store biler, fyldt med betjente og hunde; de kørte dog hurtigt, da de så, hvor få der var. Derefter kom smedenes tillidsmand, og man orienterede ham om situationen. Han lovede at give orienteringen videre i kantinen ved deres frokost.

Onsdag den 11.2.

Møde kl. 8,00. Mange var tilstede og havde ordet. På det møde blev et par skarpe udtalelser vedtaget; der blev igen sagt, at vi ikke vil finde os i arbejdsretten. Flere foreslog, at vi om torsdagen lavede en stor demonstration i Odense. Heller ikke om dette blev der aftalt noget under mødet. Til slut blev kun sagt: »Vi går i arbejde på fredag, medens der forhandles i København; de, der vil være med til en eventuel demonstration, kan gå ned i den bageste kantine.« Jeg mente, det var for lidt at sige; der ville ikke komme mange til den demonstration, da ingen vidste hvor og hvad tid det var. Men heldigvis var der nogen, der fik fat på mikrofonen, medens folk var på vej ud. Der blev så sagt, at demonstrationen udgik fra Flakhaven kl. 12,00 torsdag.

Derefter blev der så holdt et møde i bageste kantine, mellem 200 og 300 mand. Vi valgte et udvalg på ni, som skulle organisere demonstrationen i enkeltheder. Mange havde ordet. Flere var inde på, at skulle strejken fortsætte, måtte dette udvalg stadig bestå.⁴⁹

⁴⁹. Mandag den 9. havde VS i Munkebo uddelt en løbeseddel, som satte Hoppes brev i forbindelse med tillidsmandsinstituttets funktion og konkludere, at man ikke kan overlade det til tillidsmændene at klare ærterne i den nuværende situation. De har alt for meget i klemme. [/] Hvad må der gøres? [/] Hvordan sætte en stopper for de evindelige overgreb? [/] Arbejderne i Kiruna har givet svaret: Vælg en strejkekomité, som ikke er bundet af hele møllen af regler og paragraffer. – Det vides ikke, hvilken virkning denne løbeseddel har haft, om den overhovedet har haft nogen virkning.

Man foreslog, at der blev delt løbesedler ud onsdag i Munkebo og flere steder i Odense og torsdag morgen ved arbejdspladser i Odense. Flere meldte sig til at lave plakater. Det gik eftermiddagen med.«

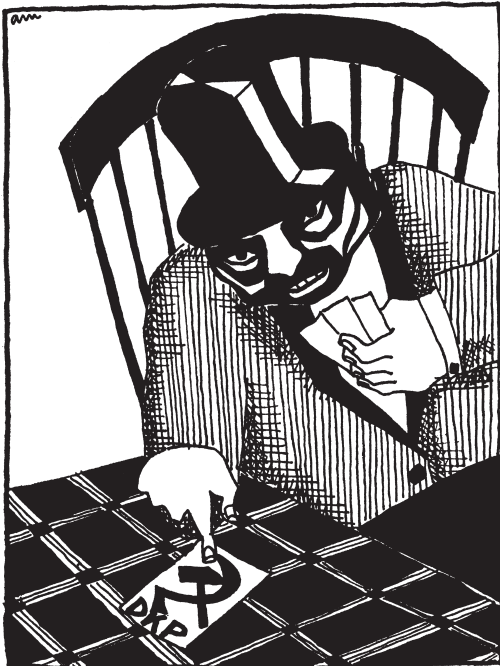
Demonstrationen forløb i bedste ro og orden, i snesjap og kulde og under paroler som krævede en ny regering og så videre; heri var der intet nyt. Men den massive protest mod Arbejdsretten er værd at notere sig; selv om protesten løsrev Arbejdsretten fra det faglige system som helhed – det nytter ikke at afskaffe domstolen, når reglerne og så videre stadig består –, er den et vigtigt skridt i retning af at få formuleret vitale krav.

Kammeraten fra Lindø slutter sin beretning således:

»Tilbage kun det:
Vi begyndte at arbejde fredag [den 13.].
Mandag blev resultatet af mødet oplæst i kantinen i frokostpausen.
En flov smag i munden.«

»En stor sejr« eller »en flov smag i munden«

Det møde, vores kammerat taler om, var det den 13. februar afholdte mæglingsmøde mellem på den ene side Jernets arbejdsgivere

DKP spilles ud

og værftsledelserne og på den anden side de berørte tillidsmænd og fagforbund; det mange timer lange møde resulterede i følgende fælleserklæring:

»Centralorganisationens forretningsudvalg og værfternes fællestillidsmænd erkendte, at opfordringen til at etablere arbejdsnedlæggelserne den 2. februar var en overtrædelse af overenskomstens paragraf 2, stk. 1, og beklagede det skete.

Under hensyn til de fra Centralorganisationens side under mødet fremsatte tilsagn om *af al styrke at ville bistå med opretholdelse af roen på arbejdspladserne og sikre overenskomsternes efterlevelse* modtog Sammenslutningen og værfterne denne beklagelse og meddelte, at sagerne mod tillidsmændene hermed var trukket tilbage.

Sammenslutningen meddelte, at de stedfundne arbejdsnedlæggelser vil blive behandlet på sædvanlig måde.«⁵⁰

Arbejdsgiverne havde opnået, hvad de ville: de havde tvunget tillidsmændene til at fungere i overensstemmelse med reglerne; de havde reddet tillidsmandinstitutionen og lod nåde gå for ret.⁵¹

Forbundene – frem for alt Centralorganisationen – havde opnået, hvad *de* ville: de havde reddet »fagbevægelsens rygrad«, tillidsmandsinstitutionen; dvs. de havde fået tillidsmændene til at parere ordre og opretholde *roen*.

Tillidsmændene havde opnået, hvad *de* ville: de havde reddet – om ikke æren, so dog magten og gav derfor fanden i, at tillidsmandsinstitutionen fortsatte uændret.

Men arbejderne, hvad havde de opnået? »En stor sejr«, hvis man skal tro Danmarks Kommunistiske Parti: »En stor sejr blev i går vundet i arbejdspladsernes kamp«, skriver *Land og Folk* den 14. februar i en leder og fortsætter: »Angrebet på skibsværfternes 26 tillidsmænd blev slået tilbage, efter at arbejderne selv var gået i aktion og fik tilslutning fra organisationer til *forsvaret af tillidsmandsinstitutionen*«.

En stor sejr? Ikke for arbejderne, men for den korporative stat!

Hvad var det, arbejderne kæmpede for? Tillidsmændenes skind? Næppe. Det var *det* skind ikke værd! Tillidsmandsinstitutionen? Endnu mindre, for det var den, de angreb! Arbejderne forsvarede deres egne, yderst veldefinerede interesser, hverken mere eller mindre! De gik

⁵⁰ Cit. efter *Land og Folk* den 14. februar 1970.

⁵¹ »Der er ingen tvivl om, at vi kunne have retsforfulgt tillidsmændene«, sagde Svend Rasmussen fra Jernet meget rigtigt, »men i den aktuelle situation valgte vi altså forhandlingsløsning« (*Land og Folk*, ibid.). Arbejdsgiverne havde viftet med fyresedlerne for at få ro, og det var, hvad tillidsmændene nu på grændende knæ lovede dem – hvorfor skulle arbejdsgiverne så udsætte sig for yderligere larm?

i kamp i protest mod, at arbejdsgiverne *i nøje overensstemmelse med jernindustriens tillidsmandsregler* krævede tillidsmændenes afgang; de forsvarede deres egne interesser mod det overgreb, tillidsmandsinstitutionen er. Tillidsmandsinstitutionen var blevet afsløret, den var blevet uacceptabel.

Dette *virkelige indhold* af den omtalte uges strejker blev aldrig formuleret af arbejderne; derfor dette nederlag. Men ej heller af arbejderklassens selvbestaltede formyndere og varmhjertede beskyttere, dyre- og arbajervenerne samt Frelsens Hær. Socialdemokrater, folkesocialister og kommunister kværnede løs om den borgerlige regering, den hellige tillidsmandsinstitution og fanden og hans pumpe-stok. Venstresocialisterne holdt (med nævnte undtagelse) kæft af bare befippelse – de skulle ikke nyde noget. Tænk, folk kunne jo gå hen og tro, at VS var et revolutionært parti!

Ingen skal derfor komme og bebrejde *arbejderne*, at *de* ikke fik formuleret indholdet og fik sig organiseret i overensstemmelse med dette indhold. *De kæmpede. De betalte regningen.*⁵²

Men de fik ikke overtaget førerskabet. Det forblev hos tillidsmændene, omend der, som vist, var spæde tilbøb til at sætte disse ud af spillet. Det forslag, der blev luftet i bageste kantine på Lindø om at lade demonstrationsudvalget lede strejkens videre forløb kunne, hvis det var blevet fremsat langt tidligere og var blevet led-saget af en formulering af kampens uudtalte, virkelige, empirisk kontaterbare indhold, have ændret forløbet af strejken på Lindø-værftet – og måske andre steder. Men sådan forløb det ikke. Arbejderne overtog småpamperskabets paroler og formuleringer; ikke fordi de svarede til, hvad de faktisk kæmpede for, men fordi be-

vægelsen endnu befinder sig på et uudviklet stade, og fordi der følgelig ikke blandt de kæmpende arbejdere findes *informelle kadrer*, der er i stand til *selvstændigt* (uden hjælp fra højere instanser) at formulere kampens faktiske indhold og således afværge småpamperskabets overtagelse af førerskabet, dets røvrenneri.

Ét skridt virkelig bevægelse

På grund af *specifikke omstændigheder* blev der under kampen på Herning Folkeblad udviklet organisationsformer, der er adækvate for de konflikter, der motiverer kampen, og som vi tidligere sammenfattede under begrebet: autoritetskrise.

Det hele begyndte med et bemandings-spørgsmål: bladet havde fået en ny rotationspresse, som – selv om den ifølge overenskomsten *skulle* betjenes af otte mand, og selv om den faktisk *var* blevet betjent af otte mand, hvor den tidligere havde stået – kun blev bemandet med fem mand. I et års tid forsøgte arbejderne at få de manglende tre mand på, men intet skete. Fagforeningen gjorde intet. Først da de fem trykkere nægtede at udføre andet end lige netop det tarifferede arbejde og produktionen dermed brød sammen – skete der noget. De efterfølgende skærmydsler førte til, at en faktor, som havde holdt med arbejderne i denne sag, blev fyret. Og så var strejken der, den første strejke i bladets historie. *Det* – først det – fik det åh så progressive Dansk Typograf-Forbund til at reagere: de tog det første fly fra København og fik yderligere to (sic!) mand på rotationspressen.

Det var således for arbejderne på Herning Folkeblad blevet bøjet i neon, at de var henvist til selvtaget. Da deres forbund jo går for at være de mest »venstreorienterede« var de afskåret fra den illusion, at en anden, mere »venstreorienteret« ledelse kunne have hjulpet dem. De sked hul i fagforsteningen og gik i gang på egen hånd. Først v.h.a. chikane, temponedsættelse osv. Den 21. februar 1970 kunne trykkeriet – på grund af det nedsatte tempo – først komme i gang en halv time før fyraften; for at få avisen færdig måtte de altså arbejde over, hvad de nægtede. De gik over til direktionen og sagde, at de kun ville køre i en halv time, hvis der ikke kom positive forhandlinger i gang om en lønregulering op til provinsens gennemsnit. Det lovede direktionen så; der var jo ikke andet at gøre.

⁵² Det fremgår utvetydigt af følgende af kammerat Tage Bild formidlede beretning fra en hustru til en af de strejkende Lindø-arbejdere: »Strejken for tillidsmændene synes jeg var helt i orden. Godt nok må vi finde os i meget fra ledelsen, men det her – ja, det er for groft. De tror, de kan koste rundt med os, nøjagtigt som de har lyst. De har godt af at mærke, hvor vi sætter grænsen. Men da han kom hjem med 90 kr. i lønningsposen – til 14 dage . . . og vi har jo to børn, så det kunne vi selvfølgelig ikke leve af, selv om vi ikke har noget på afbetaling. Så vi måtte jo ned på socialkontoret ligesom alle de andre. Og der fik vi så 200 kr., men alligevel var det jo hårdt. . . det var kun sådan lige det nødvendige, vi fik.

Hvor mange var der dernede?

– Det ved jeg ikke, det var min mand, der gik derned. Men der var så mange, at kontoret var fyldt lige fra kl. 4 til 6, det ved jeg, for det fortalte han, og han måtte stå i kø i lang tid. Vi synes, det er nedværdigende at skulle stille nede foran socialkontoret for bare at få lov til at strejke og holde på vores ret. Og så er det jo ikke nok med det. Det kan jo mærkes lang tid bagefter. Værftet trækker jo både husleje og skat, nøjagtig ligesom de plejer, og dertil kommer så, at vi i de næste lønningsposer også får trukket socialhjælpen igen . . . det er jo kun et lån.« – Denne beretning falder indholdsmæssigt sammen med den, andre adspurgte husmødre i Munkebo har givet. (For at afværge represalier har vi også i dette tilfælde ladet kilden være anonym, og af samme grund er der ændret lidt hist og her; formuleringerne er dog originale).

Mandag den 23. februar var der et møde, hvor man diskuterede situationen, og hvad der skulle gøres. Kløge af skade ville arbejderne ikke have fagforeningsrepræsentanterne til at arbejde for sig. Derimod valgte man en *aktionskomité*. De strejkende minearbejdere i Nordsverige havde valgt deres komité på et stormøde, men i Herning valgte hver af de fire afdelinger på bladet to mand til komiteen. Medlemmerne af denne komité blev udskiftet løbende. Men som i Norrbotten havde komiteen ikke kompetence til at afslutte forhandlingerne; den kompetence beholdt stormødet. – I begyndelsen fungerede aktionskomiteen som forhandlingsudvalg, men havde derudover til opgave at finde egnede metoder til at tvinge virksomheden til at give den krævede lønforhøjelse: foruden temponedsættelse og overholdelse af tariffen også punktstrejker (f.eks. i stereotypafdelingen). – Vi vil ikke gennemgå, hvad der videre skete,^{52a} blot vil vi nævne, at det åh så progressive fagforbund selvfølgelig med alle til rådighed stående midler har forsøgt at kvæle aktionskomiteen og dermed bringe situationen og arbejderne under kontrol.

Denne aktionskomité og ikke småpamperskabets generalstab er strejkebevægelsens vigtigste organisatoriske fornyelse. Kampen på Herning Folkeblad er et skridt *virkelig* bevægelse, som foregriber en højere, genuint proletarisk organisationsform, for ikke at sige, at den er begyndelsen til denne.

Vi vil ikke indgive patentanmeldelse. Vi vil ikke supplere den lange række af *myter*, bevægelsen i tidens løb har udstufferet sig med: den af Anden Internationale ventede »kapitalismens dødskrise«; det »endemål«, Rosa Luxemburg m.fl. ville gøre til *alt*, men som i virkeligheden var *intet*; det »revolutionære kadreparti«, Lenin gjorde til *garant* for arbejderbevægelsens revolutionære udvikling; sammes parallel til Marias ubesmittede undfangelse: den »demokratiske centralisme«; de revolutionære syndikalisters »politiske generalstrejke«; den unge Gramsci's og andres kåring af »rådene« til den endegyldige organisationsform og de hertil svarende absurd detaljerede planer for et »rådssystem«; trozkisternes »modmagt«; sykofanternes »samling af venstrekræfterne«; hele den reformistiske sumps jammerlige parole om (endnu) et »arbejderflertal«; småpamperskabets drøm om en »fagopposition« til varetagelse af *sine* interesser; etc., etc.

Ikke hos os! Det drejer sig ikke om tommelfingerregler! Men om *præcis og grundig empirisk udforskning* af den senkapitalistiske produktionsmåde; af dennes empirisk konstaterbare udviklingstendenser, modsigelser og skranker; af den situation, proletariatet og de forskellige lag inden for dette befinder sig i under disse forhold; af deres motivationsstruktur og artikulationsniveau; af det faktiske indhold i de kampe, de fører; af de kamp- og organisationsformer, der modsvarer deres motivationsstruktur og er i færd med at blive eller er blevet udviklet; af de modtræk, borgerskabet, den korporative stat og hvad hertil hører af større og mindre bureaukratier sætter ind for at afværge proletariatets politiske selvirsomhed!

Den *proletariske* revolutions former kan ikke importeres fra den borgerlige revolutions sidste (begyndende restaurative) fase; den jakobinske organisationsform *partiet* er ikke adækvat for den proletariske bevægelse under senkapitalistiske forhold.

Hvad er et parti? En samling varer eller borgere af en vis, bestemt kvalitet: et parti gode brune sko, et parti gode røde socialister. *Partiet er en etatistisk organisationsform*. I modsætning til en fagbevægelse, en rådsbevægelse, en sammenslutning af basisgrupper, aktionskomiteer, strejkekomiteer etc., er partiet en sammenslutning af abstrakte statsborgere, organiseret med henblik på magten over staten.

»Den politiske stat forholder sig ligeså spiritualistisk til det borgerlige samfund som himlen til jorden.«⁵³

Og på samme måde forholder »det revolutionære parti« sig til den revolutionære bevægelse, nemlig som inkarnationen af en indbildt totalitet.

»Borgerklassen og det borgerlige samfund får sin enhed, dets forskellige interesser udlignes og holdes sammen af den borgerlige statsmagt. For arbejderklassen må dets politiske organisation, dets parti spille *en tilsvarende rolle*.«⁵⁴

Mens staten inkarnerer Almenvellet over for borgernes profane privatinteresser, inkarnerer »det revolutionære parti« Klassebevidstheden over for proletarernes profane privatinteresser, hvad de evnesvage statskapitalistiske ideologer legitimerer med den totalt metafysiske påstand, at basisgruppen (dvs. en på producentkollekti-

⁵³ Karl Marx: *Om jødespørgsmålet* (1843); i idem: *Økonomi og filosofi. Ungdomsskrifter*, København 1962, p. 34.

⁵⁴ Bertson och Therborn: *Lenin om parti och revolution*; i *Zenit*, nr. 13 (1969), p. 13.

^{52a} Cf. herom: *politisk revy* nr. 143 og 144.

vet baseret organisationsform) »aldrig« (sic!) kan »nå udover arbejdspladsbevidsthedsniveauet« (sic!).⁵⁵ Underforstået: fordi politik og økonomi er to helt forskellige ting, som ikke kan formidles.

Berntson og Therborn definerer i den oven for citerede artikel⁵⁶ de fire opgaver, som nødvendiggør et parti:

1) At »formidle den vejledning til handling [. . .] som marxismen indeholder«;

2) At »agitere, dvs. at fremdrage det generelle i enkelte eksempler og erfaringer«;

3) At »organisere arbejderklassen til en enhed, en »armée«; 4) At være »en ledelse som i hvert historisk øjeblik giver de rigtige retningslinjer og stiller de rigtige paroler«. – Ad 1) Marx' teori indeholder ingen tommelfingerregler; Ad 2) Denne opgave er væsentlig, ikke som »agitation«, men som »bedriftsnær arbejderoplysning«;^{56a} Ad 3) Dette vil sige, at arbejderklassen skal forblive som en seriel masse, en masse af afmægtige enkelte; kan således organiserede arbejdere forsvare sig i de konflikter, der er mest pinagtige, afmagten, umyndiggørelsen? Ad 4) Dette er en *myte*, hvad et studium af oktoberrevolutionen og den spanske revolution beviser.⁵⁷

Partiet er en etatistisk organisationsform og beror derfor på vareproduktionen.

»Varerne kan ikke selv gå til markedet og ikke bytte sig selv. Vi må altså se os om efter deres vogtere, varebesidderne. Varerne er ting og derfor forsvarsløse over for menneskene. Når de ikke er villige, kan mennesket bruge vold, eller med andre ord: tage dem. For at forholde disse ting til hinanden som varer må varevogterne forholde sig til hinanden som personer, hvis viljer har til huse i disse ting, således at den ene kun med den andens vilje, altså enhver kun formedelst en for begge fælles viljeakt tilegner sig den fremmede vare, idet han afhænder sin egen. De må derfor gensidigt anerkende hinanden som privatejere. Dette retsforhold i form af en kontrakt – hvad enten det nu er udviklet legalt eller ej – er givet i og med selve det økonomiske forhold. Personerne eksisterer her kun for hinanden som varerepræsentanter og derfor som varebesiddere.«⁵⁸

Det er disse abstrakte retssubjekter, der udgør statens organisatoriske basis, sådan at forstå, at det er ved hjælp af staten, at disse retsforhold legaliseres og således udbygges. Retsforholdene

er altså kun en yderligere, fetichistisk forvrænget manifestation af de samme samfundsmæssige realiteter, som manifesterer sig – fetichistisk fordrejet – i vareformen. Og staten er den største af alle feticher.

Partiet er en etatistisk organisationsform og er derfor ikke længere en *på nogen måde* revolutionær organisationsform under senkapitalistiske forhold, hvor vareproduktionen som følge af udviklingen af produktionsprocessens samfundsmæssige karakter til fulde kan omstyrtes og erstattes med de associerede producenters rationelt regulerede stofskifte med naturen. Tværtimod. Partiet er en etatistisk organisationsform og er derfor lovmæssigt og ubønhørligt og uanset alverdens allerbedste hensigter og paragraffer og rotationsystemet underkastet bureaukratiseringsprocesser, thi også partiet har *som forudsætning* massernes serialitet og inert. Partiet er altså idag, hvor det først og fremmest drejer sig om at udvikle den organisationsform, der svarer til bevægelsens faktisk indhold, en kontrarevolutionær form.

Men hvad med fagbevægelsen da? Den er *forsåvidt* en højere form end partiet, som den ikke er en sammenslutning af statsborgere som statsborgere, men en sammenslutning af proletarer *som sælgere*, sælgere af varen arbejdskraft. Fagbevægelsen er en højere organisationsform end partiet, idet den varetager lønarbejdernes umiddelbare interesser.

Men fagbevægelsen er immervæk ikke *den* proletariske organisationsform; den illusion overlader vi trygt til den doktrinære syndikalisme. »Arbejdernes *første* forsøg på *at associere sig* med hinanden antager til stadighed form af koalitioner«, siger Marx meget rigtigt. »Også borgerskabet begyndte med partielle koalitioner mod feudalherrerne«, nemlig de middelalderlige kommuner⁵⁹; de faglige sammenslutninger er, hedder det i den på Første Internationales kongres i Genève i 1866 vedtagne resolution om fagforeningerne, »uden at de er blevet sig det bevidst, blevet til *organisationscentre* for arbejderklassen, som de middelalderlige municipaliteter og kommuner var det for borgerskabet«, hvorfor de »nu« må »lære at handle bevidst som arbejderklassens organiserende centre, med henblik på dens *fuldstændige emancipation*.«⁶⁰ Akkurat som man ved bourgeoisiet må skelne mellem to

⁵⁵ Således f.eks. Jørgen Lindgaard Pedersen i *politisk revy* nr. 146.

⁵⁶ op.cit., pp. 12–13.

^{56a} Cf. Oskar Negt: *Arbejderoplysning i senkapitalismen*, i *Vindrosen* nr. 2–3 1970. Negt skitserer her en arbejderoplysning som efter eksemplariske principper formidler det videnskabelige lærestof med det førvidenskabeligt emancipatoriske indhold i den praktiske arbejderbevidsthed.

⁵⁷ Cf. Karl Korsch: *Økonomi og politik i det revolutionære Spanien*, i dette nummer af *Kurasje*.

⁵⁸ Karl Marx: *Das Kapital*, bd. 1 (1867); op.cit., pp. 99–100.

⁵⁹ Karl Marx: *Das Elend der Philosophie* (1847); i op. cit., pp. 180–181.

⁶⁰ Resolutionen, der er skrevet af Karl Marx, er citeret efter sammes *Instruktion für die Delegierten des Zentralrats (1866)*; i *Werke*, bd. 16, p. 197.

faser: 1. den fase, hvorunder det *konstituerer sig som klasse* under feudalismens og det absolutte monarkis herredømme, og 2. den fase, hvor det – *allerede konstitueret som klasse* – omstyrtede feudaltherredømmet og monarkiet for at forme samfundet som et »bourgeoisamfund«, – må man skelne mellem to tilsvarende faser for proletariatets vedkommende.

Men skal »den undertrykte klasse kunne befri sig selv, så må et udviklingstrin være nået, hvor de allerede erhvervede produktivkræfter og de gældende samfundsmæssige indretninger ikke længere kan bestå ved siden af hinanden. Af alle produktionsinstrumenter er den største produktivkraft selve den revolutionære klasse. Organiseringen af de revolutionære elementer som klasse forudsætter den færdige eksistens af alle de produktivkræfter, der overhovedet kunne udfoldes i det gamle samfunds skød.«⁶¹

I den indeværende senkapitalistiske epoke, hvor kapitalen er begyndt at føle og vide sig selv som en skranke for udviklingen, og hvor forudsætningerne altså er til stede for organiseringen af de revolutionære elementer som klasse, mister de faglige sammenslutninger deres revolutionære potentiel til fordel for en højere proletarisk organisationsform, som har producentkollektivets solidariske enkelte som sin organisatoriske basis.

Under senkapitalistiske forhold er det en *reaktionær utopi* at ville genoprette den »demokratiske« stat. Kræfternes Frie Spil er endegyldigt forbi, den frie konkurrence tæmmet, og dermed er den hertil svarende »demokratiske« statsform endegyldigt passé og erstattet af den korporative stat.⁶²

At ville gøre fagforsteningen revolutionær er det samme som at ville gøre den korporative stat »demokratisk«. Det er ikke blot omsonst, det er objektivt kontrarevolutionært: en sådan bestræbelse må nødvendigvis foregå *gennem* fagforsteningen: overtagelse af klub efter klub, afdeling efter afdeling, forbund efter forbund; men det vil netop være den kanalisering af en spæd revolutionær bevægelse ind i den korporative stats institutioner, som skulle bekæmpes. Syndikalisternes og kommunisternes nederlag i disse bestræbelser taler deres tydelige sprog; syndikalisterne overholdt ikke spillereglerne og

led nedrag på *det*, mens kommunisterne overholdt dem og led nederlag på *det*.

Aha, siger den evnesvage statskapitalistiske ideolog og den bekymrede småpamper i kor, denne artikels forfattere vil altså (bevidst eller ubevidst) opfordre arbejderne til at affinde sig med den korporative stats tyranni.

Vi gør os ikke håb om at kunne trænge tågebankskerne tilbage. Akkurat som den gode borger er småpamperen og hans »politiske« repræsentanter ikke i stand til at se »proletariatet som bærer af en historisk selvvirksomhed, af en særlig politisk bevægelse« (Marx/Engels). Mens den gode borger ikke er i stand til at forestille sig, at proletariatet skulle være i stand til at skabe en højere samfundsform, er småpamperen og ideologen ligeså blind for, at proletariatet skulle være i stand til at skabe højere organisationsformer end *deres*: fagforstening og parti. Borgeren og småpamperen og ideologen kan ikke forestille sig en verden, hvor deres nuværende sociale funktioner ikke længere eksisterer. For dem er en sådan verden *barbari!*

For den borgerlige revolution gælder det, at »det fælles forhold, en klasses individer indgik i, og som var betinget af deres fælles interesser over for en tredie, til stadighed var et fællesskab, som disse individer kun tilhørte som *gennemsnitsindivider*«; de var en seriel masse, hvis enhed var blot ydre, sat af et *parti* e.l.

»*Hos fællesskabet af revolutionære proletarer* derimod, der bringer deres og alle andre samfundsmedlemmers eksistensbetingelser under kontrol, er det direkte omvendt: *her deltager individerne som individer*.«⁶³

At individerne deltager som individer kan kun den evnesvage statskapitalistiske ideolog forstå som fraværet af en organisation, men det forholder sig lige modsat: at individerne deltager som individer betyder, at serialiteten ophæves.

Den revolutionære klasse er selv den største produktivkraft og under de nuværende forhold er selve denne organisationsform en produktivkraft, som er i færd med at udvikles for øjnene af os i den højproduktive sektors *producentkollektiver*, – ikke af managementfilosofferne, men af de associerede producenter selv i selve produktionsprocessen og i den hermed forbundne kamp mod concernens bureaukrati.

I modsætning til en fagforening, en koalition af proletarer *som sælgere* er producentkollektivet

⁶¹ Karl Marx: *Das Elend der Philosophie*; op.cit., p. 181.

⁶² At »demokratiske« rettigheder så som ytringsfriheden bevares, er klart, da disse er nødvendige af hensyn til den præventive kontrarevolutionens effektivitet. Det samme forklarer, hvorfor der ikke er indført en permanent tvungen voldgift: det ville berøve fagforsteningen ethvert skær af legitimitet og således gøre det umuligt for småpamperskabet at bremse for utilfredsheden.

⁶³ Karl Marx und Friedrich Engels: *Die deutsche Ideologie* [1845-1846]; i *Werke*, bd. 3, pp. 74-75.

og en herpå baseret højere proletarisk organisationsform en association af proletarerer *som producenter* og er altså under senkapitalistiske forhold *i sig selv* revolutionær.

På *nuværende tidspunkt*, hvor udviklingen af de subjektive betingelser for den proletariske revolution først er ved at begynde, og hvor kampen først og fremmest drejer sig om arbejdernes befrielse fra den serielle afmagt, den korporative stat formedelst småpamperskabet hensætter arbejderne i, vil det være absurd at forsøge at beskrive, hvorledes de revolutionære producentkollektivets indbyrdes association kan tænkes at forme sig. Overlad det trygt til den største af alle produktivkræfter!

På nuværende tidspunkt drejer det sig tværtimod om for de revolutionære producenter at udvikle »en art dobbeltstrategi i en løs organisation af informelle kadrer« (Negt). På den ene side må producenternes socialrevolutionære fordringer, behov, interesser omsættes i eksemplariske aktioner – uden hensyn til det almindelige omdømme i den ødelagte borgerlige offentlighed. På den anden side er det nødvendigt i informelle kadrer i de forskellige basisinstitutioner at frigøre massernes afpolitiserede og irrationelle loyalitet over for de organisationer, der netop i kraft af denne »tillid« (J.O. Krag & Andr. Jørgensen) er den »progressive« kontrarevolutionsavantgarde: de »socialistiske« partier og fagforstening, den korporative stats »venstrefløj«.

Stilbeden og sneen

Søndag den 5. april sneede det kraftigt. *Land og Folk* bragte et interview med »en af dem, der tog aktivt del i formuleringerne af kravet

om en krone mere i timen, en der daglig i sin fagforening udfolder store bestræbelser for at aktivisere medlemmerne i lønkampen«, fagforeningsformand Jørgen Jensen.

»Den rolige udvikling, der i øjeblikket er på arbejdsmarkedet, kan umiddelbart give det indtryk, at den vældige lønbevægelse, der i årets to første måneder udviklede sig under parolen: en krone mere i time, er ebber ud.«

Således indleder interviewereren Bent W. Nielsen artiklen, og på linje hermed spørger han Jørgen Jensen: »er bevægelsen *ude på arbejdspladserne* efter din opfattelse [...] standset?« Jørgen Jensen svarer uførtrodt:

»Nej! Arbejdernes krav om lønindrømmelser og mere menneskeværdige tilstande på arbejdspladserne er langt fra standset. *Kravene er tværtimod [?] tvunget ind i organisationerne*, og i den forbindelse kan det være rigtigt at understrege, at de tillidsmænd, der *prøvede at samle bevægelserne ude på arbejdspladserne op*, blandt andet gennem den faglige landskonference, gang på gang slog fast, at man ikke ønskede at svække dansk fagbevægelse, men at målet tværtimod var en styrkelse af fagbevægelsen og sætte fagbevægelsen ind for en løsning af *de* spørgsmål, der levede og lever på arbejdspladserne . . .

– *Er det så sket?*

– Ja, det synes jeg er sket i stor udstrækning. Smedeforbundet afholder nu lønkonference med det formål at forøge aktiviteten omkring medlemmernes lønninger« o.s.v.

Det kan han synes, fordi »arbejderne« »i et såkaldt liberalistisk [sic!] samfund« »kun« har »*én mulighed og fagbevægelsen kun én opgave, at fravriste arbejdsgiverne så meget som overhovedet muligt.*«

Hvad er der andet at sige end at citere den hellige Johanna fra Slagtehalerne?

*Der står en isnen op af undergrunden.
Hvor mange skrig vil sneen kvæle?*